

Sõjaasjanduse ajakiri

SÕDUR

№ 30/31.

Laupäeval, 24. juulil 1926.

VIII aastakäik.

KÕRGED KÜLALISED JÄGALA POLIGONIL

15. VII. 9126.

RIIGIVANEM HRA J. TEEMANT JÄLGIB MÄRKIDE TULISTAMIST KAHURVÄELT.

SISUSTIK: N. Reek: Meie juhtiva koosseisu — ohvitseride — kasvatus ja väljaõppe alalt. — J. V.: Lennuväe rügemendi 7-da aastapäeva puhul. (20. VII. 1919—20. VII. 1926). — A. S.: Kas „Sõdur“ toob sõjaväe asutuste kohta õigeid, kaalutud ja erapooletuid andmeid? (Vastus ainult kol-leitn. Traksmann'ile). — A. Traksmann: A. S. küsimuse puhul kas „Sõdur“ toob sõjaväe asutuste kohta õigeid, kaalutud ja erapooletuid andmeid? — Vabaduse Risti kavalerid: leitnant Karl Kerberg ja gardemariin Evald Mägi. — Kr.: Läti Ratsarügemendi 5. aastapäeva puhul. — J. M.: Märkeid major H. Vanaveski raamatu puhul „Gaasisõda meie oludes“. — H. Vaoaveski: Vastuseks J. M-i märkusele. — —: 10-da jalaväe rügemendi 4. aastapäev. (1. VII. 1922 — 1. VII. 1926). — Sport kaitseväes. — N. M. K. Ü. Suvekool. (Kehalise kasvatus alal). — Sõjaväelised teated. — Kroonike. — Male.

Meie juhtiva koosseisu — ohvitseride — kasvatus ja väljaõppe alalt.

N. Reek.

IV.

Sõjakool.

Õppeaja üldine jaotus ja ohvitseriks ülendamine.

Teatavasti meie Sõjakooli õppekursus kestab kolm aastat, millest üks aasta kuulub üldklassile ja 2 aastat spetsiaalklassile. Keskkooli lõpetamisel õppetöö kestvus on 2 aastat — mõlemad spetsiaalklassides.

Nimetatud kursuse võtab kadett läbi viibides ainult sõjakoolis ja selle lõpetamisel ülendatakse ta vahenditult ohvitseriks.

Järelikult meie noor riigikodanik omandab esimese auaste, ilma et ta enne oleks tutvunenud tõsise sõjaväe eluga väeosas, ilma et ta enne kordki tõsiselt oleks puutunud kokku meiesõduriga.

Sarnase ülendamiskorra paratamatuks järelduseks on see, et noor ohvitser satub väeosas eluvõõrana, koguni ilma tegelikude, praktiliste kogemusteta. Siit tekivad üsna loomulikult suured ja tõsised raskused noore ohvitseri esialgses teenistuses, mis sageli neile muutuvad ülepääsmatuks komistuskiviks. On nõuetav, et väeosades noor ohvitser kohe esimesest päevast suudaks käed külge panna ja tegelikult tööle asuda. Nüüd aga ta kaua aega peab veel ümber vaatama ja kõige pealt hakkama tundma õppima meie sõdurit. Siin on möödapääsematud suured vead, pettumused ja arusaamatused, mis takistavad edukat tööd nii noorele ohvitserile endale kui tema otsekohestele ülematele.

Ei hakka siinkohal tooma näiteid — tegelik elu neid pakub küllaliselt ja nad on teada meile kõigile.

Peab leidma teid ja abinõusid kirjeldatud seisukorra parandamiseks. Nende otsimisel vististi ei ole mitte huvitusetu lähemalt tutvuneda selle küsimusega teistes riikides.

Väga radikaalse lahendusviisi leiame, näiteks, Saksa sõjaväes, kus ohvitseri ettevalmistuse käik on kujunenud järgmiseks:

	Neile, kes omavad keskkooli lõputunnistuse.	Neile, kel puudub keskkooli lõputunnistus.
Vastuvõtmine teenistusse 1. aprillil.		
1) Teenistus riviväeosas	1¼ aastat.	2 aastat. Eelkatsed aprillis. 1 aasta. Lõpukatsed aprillis ¼ aasta.
Aseohvitseri katsed juulis.		
Teenistus väeosas	¼ aastat.	¼ aastat.
Lipniku katsed.		
2) 1. õppeaasta sõjakoolis (Algab-oktoobris)	10½ kuud	10½ kuud.
Ohvitseride katsed.		
3) Teenistus riviväeosas	1½ kuud.	1½ kuud.
4) 2. õppeaasta sõjakoolis	10½ kuud.	10½ kuud.
Ohvitseride katsed.		
5) Teenistus riviväeosas	7½ kuud.	7½ kuud.
Ohvitseride katsed.		
6) Ülendamine leitnandiks varemalt	4 aasta pärast.	6 aasta pärast.

Ülaltoodud tabeli selgitamiseks olgu tähendatud järgmist:

A. Keskkooli lõpetanute kohta.

1. Noor riigikodanik, kes soovib end pühendada ohvitseri elukutsele, valib endale kõige pealt relvliigi, kus ta teenida soovib, milleks ta võib pöörata sõjaväe kasvatus ja

väljaõppe inspektsiooni poole tarvilikkude andmete saamiseks.

Nagu näha tabelist, tulevase ohvitseri õppetöö algab rivirügemendis hariliku sõdurina. Normaalselt ta määratakse rügemendi õppepataljoni, kus ta 6 kuu jooksul õpetatakse välja tubliks reameheks.

Programm suurt rõhku on pandud kehalisele, moraalsele ja sõjalisele kasvatusel ja üksiku võitleja väljakoolitamisele töötamiseks jao koosseisus. Sellel ajal tulevane ohvitser elab koos kõigi teiste sõduritega, tehes kaasa ka kõik tööd, mis on kohustatud tegema iga sõdur. Teenistuses ta peab olema kõige täpsem, korralikum ja kohusetruim — eeskujuks kõigile. Väljaspool teenistust: tagasihoidlik ja äärmuseni viisakas, eriti oma allohvitseride ja ohvitseride vastu.

Järgneva kuue kuu jooksul tulevased ohvitserid õpivad harilikkudes rivikompaniides. Tähtsaim osa nende õppetööst on — raskekuulipilduja kätteõpetamine, milleks nad komandeeritakse kuulip. kompaniidesse. Sisemises elus nad asetatakse nüüd juba koos erilisse tupa.

Kaks korda nädalas nendega peetakse juba eriõppusi, teatud ohvitseri juhatusel, kus neid tutvustatakse mitmesuguste ohvitseri kutsega seotud kutse-eetiliste küsimuste ja kohustustega. Ühtlasi rügemendi ülema äranägemisel neile lubatakse võtta osa rügemendi ohvitseride lõunalauast (Offizier-mittagstisch).

Siit peale seega ka vastava rügemendi ohvitseride kogu algab oma kasvatustööd tulevase juhi seltskondliku kasvatusel alal, teda valmistades ette neile kohustustele, mis tal tulevad täita selle kogu liikmena.

Sellega on möödunud aasta õppetööd väeosas. Aasta lõpul kõik ohvitseri-õpilased rügemendis komandeeritakse ühe rivikompanii juure ja nüüd algab kavakindel ettevalmistus aseohvitseride katsetele. Ettevalmistustöid juhatab eriti selleks määratud ohvitser, milleks ohvitseri-õpilased antakse tema käsutusse kolm korda nädalas peale lõunal. Ühtlasi ohvitseri-õpilased võtavad osa väeosa ohvitseride ettekannetest, sõjamängudest ja muist ohvitseride õppustest.

Muul aegadel — harilik osavõtt üldistest kompanii õppustest.

Ohvitseri-õpilased ei võta enam osa tööd kompaniis.

Aseohvitseride katsed peetakse igal aastal, milleks kõik ohvitseri-õpilased sõjaväest koon-

datakse ühte kohta. Oma iseloomult need on puhtsõjalised, praktilised, osalt teoreetilised katsed, üldiselt jao ülema ja suurtüki ülema kohuste ulatuses.

Suur tähtsus on antud kirjalikkudele katsetele, kus nõutakse täpset ja kokkuvõtlikku aine käsitamist, stiililist selgust ja puhust keeles.

B. Keskkooli mittelõpetanule ettevalmistav periood kuni aseohvitseride katseteni on tunduvalt pikem. Ühes tarviliku sõjaväelise haridusega nad peavad ühtlasi omandama ka vastava üldise hariduse, mille kontroleerimiseks neile korraldatakse kahekordsed katsed.

Ka neil katsetel lõviosa langeb kirjalikkudele töödele. Teemid valitakse suurelt jaolt elulise tähtsusega küsimuste hulgast, nagu:

„Ajalehe tähtsus Saksa rahva vaimlises arengus“.

„Spordi tähtsus noorsoo arenemisel jne.“

Põhitingimustes nendele katsetele ettevalmistamiseks on huvitavaid põhimõtteid, mis näitavad, missuguses suunas püütakse arendada tulevaste ohvitseride üldist haridust. Üks neist põhinõuetest on järgmine:

„Ohvitseri elukutsele on kõlbulikud ainult niisugused mehed, kes omavad annet ja tahtend edasi arendada iseseisvalt. Rügemendi üldiste ainete õpetajad kompanii ülema nõusolekul on kohustatud ohvitseri-õpilasele tema iseseisvas tööd kaasa aitama“.

Sellega tulevane juht aegsasti valmistatakse ette iseseisvale vaimlisele tööle oma edasiharimise alal.

Aseohvitseri katsed keskkooli mittelõpetanule peetakse koos nendega, kes omavad keskkooli lõputunnistuse, punkt „A“ toodud põhilustel.

Aseohvitseride katsed läbiteinud ohvitseri-õpilased nimetatakse rügemendi ülema poolt aseohvitserideks, ühtlasi nad ülendatakse kapraliteks ja saavad oma juhatusel nüüd jao (suurtüki). Jao ülemana tema tähtsamaks ülesandeks on: õppida põhjalikult tundma allohvitseri kohused ja tegeliku töökompaniis, et veenduda allohvitserkonna tähtsuses sõjaväes. Ühtlasi aseohvitser nüüd järjekindlalt võtab osa ohvitseridelõunalauast, kus temalt nõutakse:

piinlikku puhtust riietuses ja kommetes, tagasihoidlikkust ja korralikkust elukommetes, eriti suurt ettevaatust alkoholiliste jookide tarvitamises, kokkuhoidlikkust ja ausust rahalistes asjades.

Augusti keskpaigas ta saab kutse ilmuda sõjakooli (Müncheni).

Oktoobrikuus algab koolis tegelik õppetöö. Ka koolis viibides aseohvitser jääb oma väeosa nimekirja, tema tööd ja tegevust, samuti ülespidamist kogu aeg jälgib rügemendi ülem ja rügemendi ohvitseride kogu.

D. Aseohvitser Sõjakoolis (10½ kuud) — 1. õppeaasta.

Saksa Sõjakool (Infanterie Schule) Münchenis on kahe õppeaastaga. Koolis peale õppepersonaali on veel: ratsastamise asutus ja kaaderosad — à 1 rühm raskeid kuulip., miinip., side ja auto osi. Koolile allub veel pioneerkool.

Kooli ülem on kindral, peale selle igal õppekursusel on oma juhataja — kindral või oberst.

Õppejõududeks on kindralstaabi vanemad ohvitserid või hauptmannid igast relvliigist, järelvalve ohvitserid (Aufsichtsoffiziere) on hauptmannid, ülem-leitnandid ja leitnandid rivist.

Õppekursus jaguneb auditooriumideks (Hörsäle). Igas auditooriumis taktika õpetaja on ühtlasi õppetöö peajuhataja.

Siseteenistuse mõttes aseohvitserid moodustavad kompaniid. Õpilaste paigutus ruumides on sarnane, et igas üksiktoas asub 3—5 aseohvitseri.

Esimene päev koolis on pühendatud sisemise elu korraldamisele. Arst toimetab õpilaste järelvaatust ja mõõtmist, sest sellest momendist peale algab ka iga õpilase kehalise arengu jälgimine.

Järgmisel päeval on mõned kirjalikud tööd (mitte katsed), mis koolile peab andma teatud kindla ülevaate iga õpilase vaimliste võimete kohta.

Esimesel õppeaastal koolis õpetatakse järgmisi asiasid:

Taktika	6	nädalatundi.
Maastiku tundmine	2	„
Relvade tundmine	3	„
Pioneeriasjandus	3	„
Õhukaitse	1	„
Sideasjandus	1	„
Autoasjandus	1	„
Sõjaväe kasvatusala	2	„
Kodanikuõpetus	2	„
Administratsioon	1/3	„
Tervishoid	2/3	„
Kehaline kasvatus	1	„

Kokku: 23 nädalatundi.

Esimesel õppeaastal sõjakoolis kõik relvliigid õpivad koos, millega antakse tugev üldine alus sõjaasjanduses kõikidele ohvitseridele sõjaväes.

Riviteenistus.

Jalaväe teenistus	4	nädalatundi.
Kuulipildujate teenistus	1	„
Miinipildujate	} 2	„
Kahurväe		„
Side		„
Auto		„
Kehalised harjutused	4	„
Ratsasõit	3	„

Kokku: 14 nädalatundi.

Üks päev nädalas on vaba ekskursioonideks ja tutvumiseks ümbruskonnaga, ka väljasõitudeks.

Loen tarvilikuks, vähe kõrvale kaldudes, puudutada ka neid põhimõtteid, mille alusel on korraldatud õppetöö Saksa sõjakoolis.

Taktika ala on domineeriv, teiste alade õpetamine peab temale kaasa aitama. Taktika ala õpetamist nähtakse peaaegjalikult lahingülesannete lahendamises plaanil 1:2500 ja maastikul. Töö algab rühmaga ja esimesel õppeaastal viiakse kõvendatud pataljonini.

Sõjamängud, näitlikkude lahingõppuste vaatamine väeosades, igasugu vabad ettekanded ja läbirääkimised õhtuti loetakse õppetöö lahutamatuks osadeks.

Topograafiat õpetavad taktikud. Eesmärk: taktikaliste ülesannete ja olukordade põhjal maastiku ja kaardide uurimine, luured maastikul, lihtsate joonistuste valmistamine.

Relvade tundmine. Ühenduses riviteenistusega kõikide relvade praktiline tundmaõppimine. Ballistika seadused. Lasketeooria ja tegelikud laskeülesanded kaardil ja maastikul. Ka kahurit jalaväelane peab tundma tegelikult.

Pioneeriasjandus. Praktiline välja-koolitamine tarvilikkude kindlustustööde läbi viimises maastikul. Positsioonide ehitamine koos taktikaliste ülesannetega kaardil ja maastikul (kõvendatud pataljon).

Samuti käsitatakse õhukaitse, side ja autoasjandust.

Sõjaväe kasvatusalal aseohvitseri peab tutvustama nende kohustustega ohvitserina, ohvitseri teenistuskäiguga, selle kutsega ja ülesannetega.

Seega kutse — eetiline kasvatus.

Edasi ohvitser sõduri kasvatajana — selle ala psühholoogilised ja pädagoogilised põhilused.

Praktilised ülesanded kõigis küsimustes.

Õppetöös üldse suurt rõhku pannakse kindla iseloomu väljakujundamisele, õpilasi kasvatades tõsisteks sakslasteks, täpseteks aasateks ja kohusetruudeks sõjaväelasteks.

Kõrged külalised Jägala poligonil 15. VII. 1926.

Laskeharjutuste vaheaeg. Esiplaanil Riigivanem hra J. Teemant, Riigikogu esimees hra K. Einbund, Sõjaminister kindral J. Soots, Riigikaitse komisjoni liige hra Kerem, kindral J. Tõrvand, kindral N. Reek ja teisi.

On valjult viidud läbi põhimõte:

mida väiksem on sõjavägi, seda tublimad olgu ta juhid (Je kleiner das Heer, desto tüchtiger müssen seine Führer sein).

Sõjateooria ja sõjapraktika on viidud kooskõlla, viimase rõhuva ülekaaluga.

Koolis viibimise ajal aseohvitser jääb ühendusse oma rügemendiga ja temale soovitatakse järjekindlalt anda teateid oma tööst oma kompanii ülemale.

Sõjakoolis õppeaasta — 10½ kuud, on jaotatud kolmeks semestriks. Esimese ja teise semestri lõpul, mis üldiselt kujutab talvist õppeperioodi (kuni lihavõtte pühadeni) peetakse katsed. Katsed on ainult kirjalikud tähtsamates ainetes sõjaasjanduse alal. Nende sisu enamasti on mitmesuguste iseseisvate sõjalis-praktiliste ülesannete lahendamine.

Kolmas semester (lihavõtte pühad — augusti kuuni) pühendatakse ainult välitöödele. Sellel perioodil kool teeb seitsmenädalise väljasõidu Grafenvöhri õppelaagrisse, kus töötatakse koos seal asuvate väeosadega. Suvised välitööd on kohustatud tegema kaasa kõik sõjaliste alade õpetajad, õigemini nad ongi nende tööde tegelikud juhatajad ja läbiviivad.

Taktikud, pioneerid, rivijuhid ja kasvatusala juhatajad — kõik töötavad siin käsikäes üksteisega ühe üldise suure eesmärgi saavutamiseks:

kasvatada ja välja õpetada häid juhte-ohvitseri Saksa sõjaväele. Ajajaotus päeval on järgmine:

Hommikune ülestõus kell 5.

Kell 6—12 ja 3—7 õppetöö.

Kell 7.30 õhtul üldine õhtusöök ohvitseridele ja õpilastele, kus sageli mõni tund istutakse koos sõbralikus jutuaajamises.

Esimene õppekursus lõpeb katsetega, mida nimetatakse lipniku katsed — kestvus 14 päeva.

Katsete üldine iseloom: kõikide nende sõjapraktiliste ülesannete lahendamine plaanil ja maastikul, mida nõutakse õpilaselt 1. kursuse lõpul. Ülesanded on kõigil aladel, mis läbi võetud.

Kehalised katsed harilikult organiseeritakse suurema spordipidu taoliselt.

Rivi- ja siseteenistuse alal korraldatakse eriliisi vaatusi, millest võtavad osa ka sõjaväe keskjuhatajate esitajad. Pärast katseid õpilastele antakse lühike puhkus, mille järgi nad umbes kuuks ajaks ilmuvad tagasi oma väeosas, kus nad saavad ülenõuduse lipnikkudeks.

E. Lipnik sõjakoolis (10½ kuud).

1. õppeaasta.

Teisel õppeaastal õpilased — lipnikud, õpivad igaüks oma relvliikide järgi: jalaväelased Münchenis, ratsaväelased Hannoveris, kahurväelased — Jüteborgis.

Siinkohal vaatleme lähemalt õppetööd jalaväe koolis.

2. õppeaastal võetakse läbi järgmised õppealad:

Taktika ja maastiku tundmine	5 ² / ₃ nädalatundi.
Sõjaajalugu	3 „
Relvade-õpetus	1 ¹ / ₃ „
Pioneeriasjandus	2 ² / ₃ „
Õhukaitse	2 ² / ₃ „
Side- ja liikumisvahendid	1 ¹ / ₃ „
Sõjaväe kasvatusala	1 „
Hippoloogia	2 ² / ₃ „

Kokku: 13 nädalatundi.

Riviteenistus.

Jalaväe teenistus	6 nädalatundi.
Kuulipil. „	6 „
Miinipild. „	5 „
Kehalised harjutused	4 „
Ratsasõit ja mootor sõiduriistade juhtimine	3 „

Kokku: 24 nädalatundi.

Mõni sõna üksikute alade õpetamisest:

Taktika s jätkatakse seda tööd, mis tohtis esimesel õppeaastal.

Õppetöö keskkohaks on: praktiliste lahing-ülesannete lahendamine kõvendatud rügemendi tegevuse ulatuses.

Sõjamängud ja õpilaste iseseisvad ettekanded täiendavad neid töid. Ka seljatagune teenistus võetakse vaatlusele. Lühidalt käsitatakse ka sõjaväe osade kasutamist sisemiste rahutuste mahasurumisel.

Sõja ajaloo õpetamine sünnib kooskõlas üldajalooliste sündmuste valgustamisega. Õppetööst sel alal õpilastele peab selguma sõdade tähtsust rahvaste elus, side poliitika ja strateegia vahel, majandusliste faktorite mõju sõjapidamisele ja sõjatehniliste abinõude kasutamine ühenduses juhtimise ja relvliikide koostööga lahingus.

Õppeaeg on niiviisi jaotatud, et lõviosa sellest langeb ilma sõja ajaloo õpetamisele. Viimase läbivõtmisel antakse kõige pealt lühike, kokkuvõtlik ülevaade ilma sõjast. Kuid suurem osa õppeajast pühendatakse üksikute õpetlikumate sõjakäikude ja lahingute tundmaõppimisele.

Sõjaväe kasvatusalal: Praktilised harjutused mitmesuguste õppetööde organiseerimises, noorsoo üldine ja sõjaline kasvatus, rahva ja sõjaväe kasvatusülesanded.

2. õppeaasta lõpul on ohvitseri katsed, kus nõutakse järgmiste kirjalikkude tööde täitmist:

Taktika: — jalaväe taktikas — kõvendatud pataljoni ja ühendatud relvliikide taktikas — kõvendatud rügemendi piirides: kokku 2 ülesannet.

Maastiku tundmine: a) ühendatud relvliikide taktikast antud ülesandes maastiku kirjeldamine ja hindamine kaardil 1:100.000; b) taktikalise ülesande täitmisel krokii valmistamine osade pealekandmisega, samuti perspektiiv visandi tegemine.

Relvade tundmine: kahurväeline ülesanne plaanil.

Pioneeriasjandus: pioneertechniline ülesanne kõvend. rüg. piirides.

Õhukaitse: ülesanne õhukaitse alal kõv. rüg. piirides.

Kasvatusala: üks ülesanne.

Jalaväeteenistus: üks ülesanne.

Kuulipilduja, miinipilduja, pioneer ja side-teenistuse alal — á üks ülesanne.

Pärast sõjakooli lõpetamist lipnikud-õpilased ilmuvad tagasi oma väeosadesse, kus nad lähemal ajal ülendatakse ülemlipnikkudeks (Oberfähnrich) ja oma teenistuse alal neile usaldatakse täita ohvitseri ülesandeid.

Teenistuses neilt nõutakse põhjalikku ettevalmistust igaks õppetunniks, mida kontroleeritakse.

Väljaspool teenistust ülemlipnik käib läbi ohvitseridega ja nende perekondadega, saades sel teel oma viimase seltskondliku kasvatuse. Väeosa ohvitseride kogu proovib ja vaatab teda veel lõpulikult, et otsustada, kas teda võtta vastu kui inimest ja ohvitseri oma seltskonda.

Tegelek vastuvõtmine sünnib väeosa ohvitseride kogu üldisel koosolekul salajase hääletuse tagajärjena, kusjuures tutvunetakse: Sõjakoolis väljaantud tunnustustega, kompanii ülema poolt antud attestatsiooniga, muude dokumentidega valitava minevikust.

Kui enamus ohvitseride kogust on valitava kogu liikmeks vastuvõtmise vastu, siis ta võib teenistusest lahkuda, või väeosasse teenima jääda ülemfeldfeebliina.

Jaataval korral ta ülendatakse leitnandiks ja jääb teenistusse rügemendis ohvitserina.

Toodud lühike ülevaade Saksa ohvitseri ettevalmistuse kohta lubab teha terve rea huvitavaid ja kasulikke järeldusi, mis võiks anda sel alal õpiseid meilegi.

Märgin neist järgmised:

Saksa ohvitseri ettevalmistamisel eesmärgiks on seatud: koolitada välja praktiliselt põhjalikult ettevalmistatud rivijuht, andes

temale tegeliku õpetööga niivõrra täiuslikud teenistuslikud oskused omal alal, et ta esimese ohvitseri auaste omandamisel kohe esimesest päevast võiks asuda iseseisvalt tööle täie jõuga.

See konkreetne pädagoogiline eesmärk saavutatakse: vastava õppeaja jaotamisega, ratsionaalse õppeplaaniga Sõjakoolis ja otstarbekohaste õppemeetodite tarvitamisega.

Üldise õppeaja jaotamisel (4 aast.) on mindud välja põhimõtteid, et ainult sõdurist võrsunud ohvitser suudab pärast kasvatada sõdurit ja sõdureid. (1. põhimõte.) Selle tagajärjel ohvitseri sõjaline karjäär algab hariliku sõduri teenistusega rivi väeosas.

Kuid sellega veel ei lõpe tulevase ohvitseri kokkupuutumine sõduriga. Ta komandeeritakse väeosas ka sõjakoolis õppimise ajal ja pärast sõjakooli lõpetamist. Seega ta tegelikult õpib tundma ka allohvitseri ja ohvitseri kohused veel enne kui ta ülendatakse ohvitseriks. (2. põhimõte.)

Perioodilise komandeerimisega väeosas saavutatakse peale selle veel seda, et tulevane ohvitser juba reasõduri teenistusega alates seotakse moraalselt ja teenistuslikult oma väeosaga (3. põhimõte). Väeosaga tervel oma õppimise ajal tulevane ohvitser kohustatakse pidama alalist sidet, ta on koguni isiklikus kirjavahetuses oma kompanii ülemaga. Kõik ohvitseri õpilase järjekordsed ülendamisest teostatakse väeosas, mitte sõjakoolis. Kõige selle tagajärjel ohvitseri õpilane aastate kestel hingeliselt kasvab kokku oma väeosaga, muutudes siin oma inimeseks. Seega kui ta siin algab teenistust leitnandina, siis see tema elus ei tähenda midagi erakorralist. Ta ei satu mitte äkki ja ootamata mõnda koguni võõraste ümbruskonda, võõraste inimeste hulka, võõrale, temale seni tundmatule ametile, vaid — leitnandiks ülendamine ja sellega ühendatud kohused on temale ette teada. Julgelt ja iseteadvalt võib ta sellepärast asuda nende täitmisele.

Ka tulevase ohvitseri seltskondlik kasvatus sünnib samas väeosas ja selle eest kannab vastutust eestkäitväeosas ohvitseride kogu (4. põhimõte).

Ülihuvitav on siin jälgida seda protsessi, kuidas reasõdurist järkjärgult võrsub ohvitser. Tema esimesed sammud ohvitseride seltskonnas lõuna laua juures kasiinos, kus teda hoolega tähele pannakse, hiljem aseohvitserina — kasiinos alalisena külalisena, pärast veel tihedam läbikäimine ka ohvitseride

perekondadega, ohvitseridega ühised koosviibimised õhtuti Sõjakoolis jne., kuni ta lõpuks võetakse vastu teatud kogu kui terviku täieõiguslikuks ja ka kutse-eetiliselt täisealiseks liikmeks. On arusaadav, et niiviisi sammsammult seltskondlikult kasvatud ohvitser pärast ka on tugevasti moraalselt seotud oma koguga ja kogu temaga. Temasse on tõesti sisendatud teatud kindlad, vankumatud kutse-eetilised traditsioonid, mis väeosas ohvitseride kogu ja sellega ühes ka tervet ohvitserkonda sõjaväes liidavad kokku üheks lahutamatuks tervikuks. Milline väärtus kõigel sellel on raskete teenistuse kohuste täitmisel, eriti sõjaajal, selles võime veenduda kõige paremini, õppides tundma Saksa ohvitserkonna teeneid läinud sõdades.

Mis puutub otsekohe õppetöösse Sõjakoolis, siis ka sel alal Müncheni Sõjakool pakub palju ülihuvitavat ja kasulikku.

Märgin järgmisi tähelepanekuid:

Välja minnes eesmärgist terve õppetöö ka Sõjakoolis on konstrueeritud sarnaselt, et ta koolitab välja praktilist töömeest.

Praktiliste sõjaliste ülesannete lahendamine kõigil aladel domineerib mõlemal õppeaastal (5. põhimõte).

Õppetöö tsentrumiks on praktiline taktika, kõik teised alad on koondatud selle ümber ja aitavad kaasa tema kätteõpetamisele — komplektiivne õppesüsteem (6. põhimõte).

Praktilisele pädagoogikale on pühendatud palju tähelepanu (7. põhimõte).

Koolis on maksev üks üldine õppeplaan, koolis töötab oma ettevalmistuselt täiesti ühtlane õppepersonal, kes teeb kaasa kõik õppetööd suvel ja talvel ((8. põhimõte).

Õppetöö kontroll koolis mitmesuguste katsete näol on organiseeritud sarnaselt, et neis tõesti selguvad tegeliku juhi võimed ja tema praktiline ettevalmistus tuleviku tööks (9. põhimõte).

Elnimetatud põhimõtted, millele tugineb ohvitseri ettevalmistus Saksa sõjaväes, mõnede väheste väliste muudatustega, on täiesti vastu võetavad ka meil.

Õieti öeldud, need põhimõtted oma olulisemas osas on universaalsed ja nad on viidud ellu kõigis riikides, kus juhtiva koosseisu õpetamisele sõjaväes on pööratud tõsist tähelepanu. Nende universalism on tingitud just asjaoluga, et kõikjal on tegemist noore, elukogemusteta kodaniku kasvatamisega juhiks-ohvitseriks. Kuna inimene igal pool jääb inimeseks — kõigi raassiliste ja muude erisuste peale vaa-

tamata, siis ka noore inimese pädagoogiline kasvatusprotsess oma põhijoontes on püsiv nähtus.

Vaatleme, missuguseks võiks kujuneda nende teostamine meie oludes.

Esimene põhimõte: ainult sõdurist võrsunud ohvitser suudab pärast kasvatada sõdureid, peab täiel ulatusel viidama ellu ka meie kaitseväes.

Tegelikud tähelepanekud väeosades sel alal on nii valusad, et praegusest korrast tingimata tuleb loobuda, mida varem seda parem. Selle läbiviimiseks uute õpilaste vastuvõtmist Sõjakooli tuleb toimetada kevadel (juuni algul) koos teiste keskkoolidega.

Vastuvõetud noormehed komandeeritakse kohe kas riviväeosadesse või õppeosadesse, kus nad valmistatakse ette reameesteks. Õppetöö siin sünnib ühistel alustel teiste sõduritega.

Õppetöö Sõjakoolis algab sügisel harilikus korras. Missugustel põhimõtetel see töö tuleks ümber korraldada, seda küsimust pikemalt käsitavad minu eelmised artiklid (v. „Sõdur“ nr. 26/27, 28 ja 29). Täienduseks sellele õppeaja üldise jaotuse kohta olgu siinkohal veel eriti alla kriipsutatud suvise õppesemestri tähtsus Sõjakoolile.

Just sel perioodil praktiline õppetöö Sõjakoolis peab omama erilise intensiivsuse, mis pärast teda tuleb teha võimalikult pikemaks. On otse algtingimuseks, et Sõjakool sel perioodil teeks läbi pikemad laagriõppused, kusjuures praktiliste õppetööde läbiviimiseks Sõjakoolile eriti vastuvõetav peaks olema liikuv laager. Tarbekorral lahinglaskmist läbiviimiseks teatud aeg asuda püsival kohal, milleks võib kasutada ka praegust Valdeki raiooni. Kuid kõik need õppetööd maastikul, mis ei ole seotud lahinglaskmistega, tulevad viia läbi vahelduval maastikul mitmekesistes olukordades, milleks väga sünnis on liikuv laager.

Ka ekskursioonide ja õppereiside võimalusi tuleb võtta tõsiselt kaalumisele, on ju nende kasvataja ja õpetlik mõju noore juhi väljakujundamisel käega katsutavalt suur.

On arusaadav, et suvistest välitöödest ja laagritöödest võtavad osa kõik sõjaliste alade õpetajad, õigemini nende otsekoheselt juhatusel arenebki õppetöö. Rivijuhid aitavad kaasa tema läbiviimiseks.

Seega kooli terve kaader ühineb üheks tööliste perekts, et suveperioodil läbi viia õppetöö kõige raskemat ja vastutavamata osa — riviüksuste praktilist juhtimist tegelikus olukorras.

Esimese ja teise õppeaasta lõpul, pärast suviseid laagri õppusi ja suvepuhkust, kadetid komandeeritakse üheks kuuks oma väeosasse noorte sõdurite õpetajatena, neile andes täita ühtlasi jao ja rühma ülema abi (allohvitseri) kohuseid.

Talvine õppeperiood Sõjakoolis võiks alata seega 1. novembril, kestvusega kuni esimese või hiljemalt 15. maini, kõik katsed kaasa arvatud.

Viimane õppeaasta koolis lõpeb talvise õppeperioodiga. Suvisteks õppetöödeks kadett komandeeritakse jälle oma väeosas — rühma ülema kohale. Sügisel ta väeosas ülendatakse nooremleitnandiks.

Seega kadeti kui tulevase ohvitseri teenistus kõik õppeperioodide järgi kujuneks järgmiselt:

Õppeperioodid.	Aeg.
Sõjakooli vastuvõtmine .	juuni algul.
reamehe väljaõpe väeosas või õppeosades	juuni — september.
	reamehe katsed.
1. õppeaasta sõjakoolis .	a) talvine õppeperiood: 1. nov. — 1. maini.
	katsed üldainetes
	b) suvine õppeperiood: 1. maist — 1. sept.
	jaouilema katsed.
Puhkus	septembris.
Komandeerimine väeosas noorte õpetajana	oktoobris.
2. õppeaasta sõjakoolis .	Aja jaotus nagu esimesel õppeaastal.
Komandeerimine väeosas noorte õpetajana	oktoobris.
3. õppeaasta sõjakoolis .	Ainult talvine õppeperiood. 1. nov. — 1. maini.
Komandeerimine väeosas rühma ülema kohale	1. maist — 1. sept.
Ülendamine noorem leitnandiks ja puhkus	septembris.

Teenistus n.-leitn. 1. oktoobrist, mil meil igal aastal väeosadesse võetakse vastu noori sõdureid.

Tähendan kohe, et siintoodud tähtajad on toodud ainult näitlikkudena, nagu see kohane on ajakirja artiklile. Küsimuse tegelikul lahendamisel neid muidugi võib muuta ja varieerida, kusjuures ülesseatud põhimõtted peavad jääma kindlasti püsima.

Paralleelselt kadeti õppetööga, samaja rjekindlalt, samuti järkjärgult ja samm-sammult peab arenema kadeti seltskond-

lik kasvatustöö. Inimest pikaegse kasvatuse ja harjutamisega peab viima nende kutse-eesiliste põhimõtete ja põhiväidete juure, mis kannavad meie Vabariigi ohvitserkonda. Ohvitseriks ülendamine ei pea mitte sündima nõnda ütelda üle õõ, vaid sellele kutsele moraalselt noort inimest peab valmistama ette pika mööda. Selle ettevalmistustöö oma peale peavad võtma: selle väeosa ohvitserid, kus kadett igal aastal käib teenimas oma staaži ja S. Ü. Ö. ohvitserid vastavate juhtidega eesotsas.

Mul ei ole kavatsus käesoleva artikli piirides seda küsimust tõsta üles täies ulatuses. Täheandan ainult niipalju, et see on väga tõsise iseloomuga ja delikaatne küsimus, mis nõuab põhjalikku ja igakülget kaalumist.

Ta on ka küllalt tähtis, et tema kallal veidi pead murda, sest temast suurel määral oleneb ära meie ohvitserkonna sisemine moraalne elujõulikkus ja ka kõlbulikkus kaitseväe teenistuses.

Oma tööd ülestõstetud küsimuse alal lõpetades, tahaksin tähelepanu juhtida veel järgmisele asjaolule:

Meil armastatakse sageli sõnida igasugu „uuenduste“ vastu, ilma et sealjuures püütaks jõuda selgusele, kas soovitatud põhimõtted ja väited on vastolus meie konkreetse olukorraga või mitte.

Kindralstaap talitab teisiti. Ta õpib tundma kavakindlalt seda, mis sünnib meie ümber, otsib ja kaalub neid põhiväiteid, millele on rajatud pädagoogiline töö teistes riikides. Vanade kultuurriikide kogemused ka kasvatuse

ja väljaõppe alal on suured — kas võib neid ignoreerida või kasutamata jätta ainsa ettekäändega olla originaalne oma kodus.

Ka käesolev Kindralstaabi poolt konstrueeritud õppesüsteem ei pretendeeri originaalsusele ja uudsusele, sest olgem teadlikud selles, et ei sünni midagi uut päikese all, vaid tihti uudisena osutub ainult see, mis neil või teistel põhjustel oli juba põhjalikult unustatud.

Küll aga esitatud süsteem on püütud kohandada meie oludele, teda väljendades ühtlasi võimalikult konkreetses, eluliselt vastuvõetavas kujus.

Tegelik töö selle põhjal näitab muidugi, kui võrra need püüded on õnnestunud ja mis antud süsteemis tuleb muuta ja täiendada. Eeltingimuseks sealjuures on, et meid kaitseväge õppeala tegelikud juhid oma töö juure asudes uute põhimõtete alusel (võrreldes senistega) omaks küllalist ideelist painduvust, et öelda lahti vanast, süveneda uude, ja tema teostamiseks rakedada tööle terve oma jõu ja parimad arusaamised.

Niisugusele tõsisele ja andumusega tehtud tööle Kindralstaap kunagi ei keela oma kaasabi, et ühisel jõul viia edasi seda raskeimat ja tõsiseimat ala, milleks meie kaitseväes rahvajal on juhtiva koosseisu — ohvitseride kasvatamine ja väljaõpetamine.

Lennuväe rügemendi 7-da aastapäeva puhul.

20. VII. 1919 — 20. VII. 1926.

Meie lennuvägi loeb oma sünniaastaks 1919 a.

Kuigi juba 1918 a. märtsis Eesti Diviisi staap algsamme astus Eesti lendurite salga formeerimiseks ja sama aasta novembris lennuväe rood inseneriväe allüksusena ka vormiliselt asutati, langeb siiski lennuväe tegelik loomine — materjaalosa soetamine ja üksiku väeosa õiguste saamine — järgmise 1919 a. peale.

19. I. 1919 a. Narvat enamlastelt tagasi võites, langes seal sõjasaagina meie vägede kätte lennukorras olev lennuk „Farman 30“. See oligi esimene lennuk meie lennuväele. Lennukit kasutati kohe, nimelt tegi meie vanem sv. lendur major Haas (siis lip. H. ühes lip. Tillo'ga) temal mitmed luurelennud I Diviisi staabi ülesandel vaenlase rinde taha.

Mõni kuu hiljem, nelipühil, jällegi Narva all sattusid meie vägede kätte kolm „loode armeega“ ühendust otsivat Landeswehri len-

nukit, üks neist, „Albatross“, oli vaid väheste vigastustega.

„Farman 30“ anti peagi loode armeele üle kuna „Albatross“ lennuväe omanduseks jäi, remonteeriti ja pärast Pihkva rindel luure ülesannetel tegutses.

Valitsuse ja kaitseväge juhid tegid samal ajal korraldusi uute lennukite kiireks muretsemiseks ja instruktorite palkamiseks suurema lendava koosseisu väljaõpetamiseks. Saavutused sellel alal on aga aega ja kulu nõudvad, mispärast ka lennuvägi, kui modernsõjas nõuetav relvliik, Vabadussõjas välja astuda ei jõudnud.

Organiseerimis- ja õppetöö on järgmised rahuaastad vahetpidamata kestnud. Mitmed korrad on lennuväge ümbermoodustatud, tehes tema organisatsiooni meie olukorrale vastavaks.

Soomlastelt lennuväele annetatud aukarikas.

Soome ja meie lennuväe vahel on vastastikküü külastamiste tõttu tihedad sõprussidemed ja head isiklikud tutvused loodud. Viiburi eskadrilli ohvitseride poolt, kes möödunud aastal õppeleenu viibides meie lennuväe ja randasid külastasid, annetati lennuväe Ohvitseride Kogule püstolilaskmise auhinnaks rändav aukarikas. Ohvitseride Kogu töötas välja omavahelised võistluslaskmise tingimised ja aukarika kätteandmise tseremonii. Eellaskmiste tingimisteks on võetud vastavad harjutused Sv. Üh. Oppeasutuste õppeprogrammist. Laskma peab iga ohvitser temale teenistuse alal väljaantud püstolist. Aukarikas on jäädavalt rändav ja antakse võitjale kätte rügemendi aastapäeva õhtusel koosviibimisel. Käesoleval aastal peetud esimesel laskevõistlusel tuli hea eellaskmise tõttu võitjaks noorematest rügemendi ohvitseridest noorleitnant E. Lõõtsmann. Aukarika üleandmine sündis piduliku tseremoniaga „elagu“ hüüetel aukarika annetajate Soome ohvitseride ning võitja auks.

J. V.

Lennukool on enamvähem varustatud õppeabinõudega. Instruktorite koosseis on kogunenud: pühitsevad ju käesoleval aastal neli meie sv. lendurit oma lennuteenistuse 10 a. juubelit. Kool on väljalasknud kolm kogukat lendu sv. lendureid, kaks — lendurvaatlejad

ning neli lendu aviomotoriste. Mitmed ohvitserid on veel täiendanud omi teadmisi väljamaal erikursustel. Ei saa nimetamata jätta ka sagedaid kokkupuutumisi külastavate väljamaa lenduritega, mis meie lennuväelastele heaks õppe ja informatsiooni allikaks on osutunud.

Edasi, kuigi viivitustega on jõutud ka materjalosa soetamisega, kuid tulevikus, silmaspidades seda palavikulikku hoogu ja pingutust, mida sellel alal väljendavad teised riigid ja eriti meie suur ida-naaber, on meie lennuväe varustuskava teostamine kindlalt ja edasilükkamatult nõuetav.

20-mal juulil s. a. pühitses lennuvägi 7-dat aastapäeva. Kell 11 olid Lasnamäe aerodroomil kõik Tallinna eskadrillid paraadiks ülesrivistatud. Paraadi võttis vastu sõjaminister kindral J. Soots. Ilmunud olid veel sõjaministri abi, kindralstaabi ülem abiga, rannaja õhukaitse ülema k. t. ja Ungari külalised. Sõjaminister tähendas omas tervituskõnes, et 7 aastat on väeosa elus lühikene aeg, iseäranis lennuväele, keda formeerima tuli hakata raskel sõja ajal. Selle 7 aasta jooksul on siiski tehtud palju tööd selleks, et jõuda nende ülesannete kõrgusele, mida nüüdseaja sõda lennuväele esitab. On ilmutatud palju jõudu ja tahet õppida ja tööd teha.

Tööd peab tulevikus jätkuma samase energiaga ja valmis olema kohustusi täitma, mida raskel ajal lennuväe peale paneb. Kõne lõppes elagu hüüetega ja hümniga.

Paraadimarss hulga joonde asetatud lennukite ees andis üleva pildi. Pidulendusid publikumile vaatamiseks ei olnud, kuid kavatus on tulevikus aastapäevadel ka üldisi lennupidustusi korraldada.

Kell 18 oli Tallinna sv. surnuaial aastapäeva traditsiooniks saanud pärja panek haudadele, kus puhkavad oma kohustus- ja huvirikas elukutses langenud lennuväelased. Pärja kandsid kutses kõige vanemad sv. lendur, l. — vaatleja ja aviomotorist; saatis aueskadrill: meeskonna rühmad asudes spaleeridena haudade teel ja lennukite rühm rivis tiirledes õhus. Pärjapanekul viibisid kõik rügemendi ohvitserid ja üleajateenijad, langede omakseid ja rohkel arvul rahvast.

Ühine lõunasöök ja õhtune koosviibimine oli korraldatud ka igas väljaspool Tallinnat asuvas eskadrillis.

J. V.

Lennuväe 7. aastapäev.

20. VII. 1926.

Paradimarss Lasnamäel aastapäeva puhul.

Kas „Sõdur“ toob sõjaväe asutuste kohta õigeid, kaalutud ja erapooletuid andmeid?

Vastus ainult kol.-leitn. Traksmann'ile.

Toim. märkus: Et käesolevale artiklile vastuseks kirjutatud artiklis hoiduda pikist tsitaatidest, on selle artikli vaidluse all olevad kohad märgitud numbritega.

Lugupeetud „Sõduri“ vastutav toimetaja on austanud minu väikest artiklit „Uute õppemeetodite loojatele“ väga suure tähelepanuga ja on isikliku artikli saatel lasknud ta ilmuda „Sõduri“ veergudel.

Olen küll väga tänulik, et minu väike märkus on tõstetud nii kõrgele pjestaalile, kuid mul on täiesti võõrad härra toimetaja võtted: kritiseerida lauseid, mis mina kunagi tarvitanud ei ole.

Võtame, näiteks, järgmise härra kol.-ltn. Traksmann'i lause:

„2. lugupeetud A. S. arvamine, kes ütleb: kõik eeltoodu on sihilik vale ja laim, kõik on korras ja isegi parem kui mujal. Järelikult ei ole tarvis ka midagi uuendada või parandada.“

Lugupeetud „Sõduri“ vastutav toimetaja, ütlege, kust Teie olete selle lause võtnud? Minu artiklis see puudub ja mina kunagi sarnast arvamist avaldanud ei ole. (1)

Mida tahtsite Teie saavutada selle väljamõeldud lausega?

See on ju lubamatu, demagoogiline võte, teisele suhu panna sõnad, mis ta rääkinud ei ole, ja siis teda maha teha.

Võib olla, tahtsite Teie, maksku mis maksab, mind praeguse õppetöö korra kaitsjaks teha? See võib õnnestuda Teil ainult pealiskaudsete lugejate juures. Vastuoksa, ma olen ikka rääkinud, et meie õppetöös nii mõnedki asjad korras ei ole. Kuid need pahed ei seisa mitte õppemeetodites, vaid mitteotstarbekohases organisatsioonis. Õppetöö nõuab spetsialiseerimist. Ei või riviõppetöö juhiks olla spetsialist majanduse alal.

Võtame teise kol.-ltn. Traksmann'i lause:

„Tekib küsimus, kuidas „Sõdur“ neid ekskursioone siis on korraldanud, see tähendab, kes neid tegelikult toimetab? A. S. annab sellele küsimusele klassikalise vastuse, mis väärrib avalikku jäädvustamist, nimelt: „Sõduri päda-googid“. Härra vastutav toimetaja, kust olete Teie sarnase minu vastuse võtnud. (2)

Mõtelge ometi ise järele, kas võib sarnaseid võtteid tarvitada?

Et valgustada küsimust, missugustele andmetele baseerub lugupeetud vastutav toimetaja oma raskete süüdistustega, võtame tema artiklist järgmise lause:

„Kas on see aga töö, kui noor, terve inimene 8 kuud 6—7 tundi igapäev, repetitsioonide ajal aga veel palju rohkem, istub klassi laua taga. Istub ja kuulab.“ (3)

Õige pildi saamiseks vaatame nüüd, kuidas klassitöö oli läbi viidud möödunud aastal.

Klassitöö kestis 1. oktoobrist kuni 30. aprillini, see tähendab, kõigest 7 kuud (3a). Tuleb veel maha arvata jõulu ja lihavõtte pühade vaheaeg 2 nädalat.

Tegelikult pinkide taga istumine kestis kõigest 6 kuud, aga mitte 8 nagu seda räägib härra vastutav toimetaja.

Kui see pinkide taga istumine oleks igapäev kestnud 6—7 tundi, siis oleks pidanud loengute tundide arv nädalas olema 36 kuni 42.

Vaatame nüüd, kui palju oli siis tegelikult klassitunde nädalas.

Üldkadettide klassides — 26 t., noor. jalav. kadettide klass. — 24 t., noor. kahurväe kadettide klass. — 25 t., vanem. kahurväe kadettide klass. — 29 t., vanem jalaväe kadettide klass. — 26 t. (3b).

Võtame nüüd vanema jalaväe kadettide klassi ja vaatame, kui palju nimetatud tundi-dest nõuavad tahelpanelikkukulamist.

Seda igatahes ei nõua 3 praktilise taktika tundi, 5 keele tundi (Eesti, Prantsuse ja Vene), mis võetakse läbi praktiliselt ja side tehnika tund, mida ka võetakse läbi praktiliselt. Jääb järele ainult 17 tundi nädalas. See ei võiks isegi väikestele lastele raske olla.

Vaadake härra vastutav toimetaja, üks asi on eksida, see võib juhtuda igapähega, aga hoopis teine asi on, kui ebaõigete andmete peale sihilikult rajatakse sarnased rasked süüdistused, nagu seda Teie teete.

Teie sõnadest „Veritas vincit“, millega Teie olete ilustanud oma artikli, ma kuidagi aru ei saa. See on ju üks pilkav naer inimese vooruse, tõsiduse ja õigluse üle.

Aja jaotus klass- ja riviõppetundide vahel, viimaste hulka on arvatud ka sporditunnid.

Klassitundide arv talve jooksul on juba toodud. Tuleb selgeks teha riviõppetundide arv talve jooksul.

Riviõppetundide jaoks oli määratud nädalas 12—13 tundi, peale selle veel neljapäev tervelt. — Kui viimast lugeda 8 tunniliseks tööpäevaks, siis oli riviõppetundide jaoks nädalas umbes 20—21 tundi.

Repetitsioone oli: üldkadettide klassides terve aasta jooksul ainult üks, noor. jalaväe kadettide klassides enne jõuluid 7 ja peale jõuluid 7, vanemas jalaväe kadettide klassides enne jõuluid 11, peale jõuluid 13.

Katsed kestsid: üldkadettide klassides 4½ nädalat, noor. jalaväe kadettide klassides

3 nädalat, vanem jalaväe kadettide klassides 4½ nädalat.

Praktilised tööd väljas: üldkadettide klassides ei olnud, noor. jalaväe kadettide klassides 17 tööpäeva ja vanem jalaväe kadettide klassides 23 tööpäeva.

Kõik ülejäänud aeg oli riviõppuste käsitlemiseks. Kui sellest mahaarvata sügisene puhkuse aeg 2 nädalat, siis selgub, et üle terve aasta aeg oli ärajaotatud teoreetiliste ja riviõppetundide vahel umbes pooleks. Üld- ja nooremates klassides riviõppetundide arv on vähe suurem kui teoreetiliste tundide arv, vanemates klassides vähe väiksem. Nähtavasti, ajapuudust riviõppuste korraldamiseks ei olnud, sest osa sellest ajast oli isegi ära kasutatud suuremate majandusliste tööde läbiviimiseks.

Edasi, härra vastutav toimetaja kirjutab: „näidaku A. S. „Sõdur“ lähemates numbrites millele baseerub siis tema kui õppetöö juhi „loov“ töö, mis ta praegu teeb õppeasutustes. Meie kaitseväl „Sõduriga“ eesotsas on see nimelt teadmata.“

Kõige pealt pean alla kriipsutama, et lugupeetud vastutav toimetaja eksib, kui ta arvab, et A. S. on õppetöö juht ja võib seda tööd juhatada nõnda kui ta tahaks. (4) Väga imestan, et lugupeetud vastutav toimetaja, kes ise viibis nii kaua Sv. Ü. Õppeasutustes ja nägi seda aega, kus Sõjakoolis praktiliselt lahendati ainult üks taktiline ülesanne puhkusele asumiseks, ei ole märganud A. S. poolt püüdmist praktiliselt läbi võtta kõike seda, mis ainult võimalik? Kas Teie olete unustanud, et ise olete suurtükiasjandust õppinud praktiliselt poligoonil, lenuasjandust aerodroomil, soomusautode ja tankide asjandust Auto-Tankide divisjonis? (5) Kas Teie ei ole kuulnud talve jooksul kaebtusi, olgugi küll üksikutelt, et kuulajad on koormatud praktiliste töödega? (6) Kas Teie ei ole lahendanud terve rea taktikalisi ülesandeid maastikul? osa võtnud sõjamängust, kus lahendati praktiliselt piiri kaitse küsimusi Narva rindel? Kas Teie olete unustanud, et veel mineval suvel sellesama A. S. juhatusel olete 42 päeva praktiliselt töötanud ida piiril Irboskast kuni Narva-Jõesuuni, kusjuures ratsa tehti umbes 700 kilom.?(7) Teil on ju väga hästi teada, et A. S. on terve minevase suve töötanud väljas puhkusega enne ohvitseridega, siis kadettidega ja Kõrgema Sõjakooliga. Siin on vist küll tegemist teiste huvidega, aga mitte riiklisega, kui Teie tulete süüdistusega, et A. S. loengutele on annud domineeriva tähtsuse. (8) Olen valmis oma kahtlusi tagasi võtma tingimusel, kui Teie nimetate riiki, kus Sõjakooli klassitöö juht (9) oleks mineval aastal terve suve töötanud väljas ja selle juures teinud kaasa

ratsa 700—800 kilom. (kadettidega, ohvitseridega ja Kõrgema Sõjakooliga).

Tuleks valgustada küsimus, millele üldse peaks baseeruma õppetöö juhi loov töö?

Nähtavasti, härra vastutav toimetaja on arvamisel, et see peaks seisma uute õppemeetodite loomises. See on aga eksitus. Õppe töös on kõige suurema tähtsusega õppetöö organisatsioon ja õppetöö juhi loov töö seisab peaaugjalikult ainult õppetöö organiseerimises. (10) Kui härrad „pädagoogid“ ei oleks mitte ainult korranud tuntud pädagoogide ütelsid, vaid oleksid süvenenud nende õppetöösse, siis oleksid nad ka jõudnud otsusele, et Pestalozzi ja tema kõige anderikkam õpilane Fröbel saavutasid nii suuri tagajärgi nimelt otstarbekohase õppetöö organisatsiooni kaudu. Organisatsioon üldse eelistab kindlat eesmärki, mida tahetakse saavutada, niisama peab ka õppetöö organiseerimise juures olema selge ja kindel eesmärk.

Sõjaväe õppeasutustes peaks õppeeesmärgi üles seadma asutus, mis juhhib riigikaitset. Kui seda aga tehtud ei ole, siis iga õppetöö juht seab ise enesele üles eesmärgi, mida ta saavutada tahab. (11)

Õppe eesmärk avaldab kõige suuremat mõju õppemeetodite peale, (12) mida selle või teise aine õpetamise juures tarvitada tuleb. Kui vaated õppeeesmärgi kohta lahku lähevad, siis muidugi peavad ka lahku minema vaated programmide ja õppemeetodite kohta. Lugupeetud kindral Tõrvald „Sõduris“ nr. 26/27 kirjutab, et selle peale vaatamata, et ta oli vene akadeemia kursuse läbikuulanud ja eksamid sooritanud tundis ta mõnikord puudust praktilises oskuses kompanii juhatamise juures. Sellest tuleb nüüd nõnda arusaada, et see kes lõpetab Kõrgema Sõjakooli peab praktiliselt oskama kompaniid juhatada. Kui seda ära märkida õppetöö-eesmärgina, siis tuleks muidugi Kõrgemas Sõjakoolis õppeprogrammid ja õppemeetodid täiesti muuta ja mitte nimetada seda asutust kõrgemaks kooliks. Ükski riik ei nõua, et kõrgem sõjakool valmistaks ette vilunud kompanii ülemaid. Sellega ei ole mitte veel öeldud, et Kõrgema Sõjakooli lõpetajatel ei ole tarvis nõuda oskust praktiliselt juhatada riviüksusi. Seda on tingimata tarvis nõuda. Venemaal rahuajal üldse ei viidud üle kindralstaapi neid akadeemia lõpetajaid, kes ei osanud praktiliselt juhatada kompaniid või eskadroni. Praktiliselt õpetati juhatama kompaniid või eskadroni ainult neid akadeemia lõpetajaid, keda oli kavatsatud üle viia kindralstaapi. Nende üldine ettevalmistus kestis 5 aastat, millest $2\frac{1}{2}$ aastat teoreetiline ettevalmistus akadeemias ja $2\frac{1}{2}$ aastat praktiline ettevalmistus rivis. Ratsaväelastel see praktiline ettevalmistus kestis isegi $3\frac{1}{2}$ aastat. Aga oskus praktiliselt juhatada riviüksusi

ei ole mitte Kõrgema Sõjakooli õppeeesmärk, see on ainult abinõu hääde kindralstaabi ohvitseride ettevalmistamiseks.

Lugupeetud „Sõduri“ vastutav toimetaja säeb üles riviohviteridele ja kadettidele (Sõdur nr. 24/25) järgmise õppeeesmärgi:

- a) Kasvatada ja õpetada meie sõdurit,
 „ ” meie allohviteri,
 „ ” jagu, rühma,
kompaniid ja pataljoni;
- b) juhtida lahingolukorras rühma,
 „ ” kompaniid,
 „ ” pataljoni.

Peatan siin ainult ühe nõudmise juures ja nimelt, et kadett peaks olema praktiliselt ettevalmistatud pataljoni kasvatamiseks ja õpetamiseks. (13) Härraldel pädagoogidel on ju kabinetis kerge ülesseada kõiksuguseid nõudmisi, kuid nad peaksid ka selle peale mõtlema, kuidas neid nõudmisi võimalik oleks läbi viia. Kas on sarnane nõudmine läbiviidav, et kadett peab oskama õpetada pataljoni? Arvan, et mitte. Seni võetakse ikka pataljoni juhtideks vilunud kompanii ülemad ja neile antakse veel praktiline õpetus, kuidas õpetada ja juhata pataljoni.

Oleks väga soovitav, et lugupeetud vastutav toimetaja võtaks revideerimisele oma üldise tooni, võttes ja nõudmised ohvitseride ja kadettide ettevalmistamise asjus. (14)

Minu arvates peavad kadetid taktikalises mõttes oskama praktiliselt anda sõdurite taktikalise ettevalmistuse väljal, peavad oskama ette valmistada taktikalise jagu ja rühma tegutsemiseks lahingväljal. Nad peavad praktiliselt oskama juhatada rühma ja kompaniid, teoreetiliselt (kaartidel ja maastikul) pataljoni. Teoreetiliselt on see neile antud. (14a) Kaartidel ja maastikul oskavad nad iseseisvalt juhatada väikesi üksusi kuni pataljonini. Et nad harjaksid seda praktiliselt läbiviima sõduritega, selleks on neile tarvis anda sõdureid või kadette, keda nad ohvitseride juhatusel õpetaksid ja juhataksid. Kelle ülesanne see on? Mitte teoreetilise õppetöö juhi, härra vastutav toimetaja, vaid riviõppetöö juhi oma. (15)

Kui õppetöö eesmärk on üles seatud, siis tuleb arvestada ka õppejõududega ja summadega, mis selle peale oleks võimalik kulutada. Härra vastutaval toimetajal mugavas kabinetis on ju kerge ütelda — olgu $\frac{2}{3}$ — $\frac{3}{4}$ loengutundide arvust üle viidud praktiliste peale. Iga praktiline tund on vähemalt neli korda kallim kui teoreetiline tund, aga kui arvesse võtta õppevahendeid, siis veel palju rohkem. Õppejõude samuti nõuab ta umbes neli korda rohkem. (16) Teie, võib olla, ütlete selle peale — tõmmake kokku programmid! Kuid sel juhtumisel jõuaksime välja allohviteride

programmini. Siis tuleks sõjakooli lõpetajatele ainult allohvitseri õigused anda. Peale selle meil puuduvad määrustikud ja spetsiaalraamatud. (16a) Millega meie võime täita seda puudust? Ainult loengutega.

Mis puutub nüüd õppemeetodeid, siis nende ülesanne on ju kergendada õppeeesmärgi saavutamist. Enne kui õppe-eesmärgi ei ole ülesäetud nende poolt, kelle kohus see on olnud, ei maksaksi õppemeetoditest rääkida. Arusaamatuste ärahoidmiseks on tarvis vahet teha õppemeetodi ja selle vahel, kuidas õppemeetod ühes või teises olukorras ühel või teisel viisil on läbi viidud. Õppemeetodid sisaldavad ainult ideid. Neid ei looda igapäev. Ei ole ka kindlaid reegleid, kuidas neid ellu viia. Õppetöös on nad seda, mis tulitornid laevadele merel. Nad jäta vabalt igal vaba tegevuse. (17) Hoopis teine asi on kui meie vaatame seda, kuidas üks või teine õppemeetod on läbiviidud, näiteks, sõjakoolis Prantsusmaal. Seal on juba arvesse võetud oma ülesanne ja oma olukord. See juba ei jäta laevale vaba tegevust. Ta kõlbab ainult Prantsusmaal. Kui meie siiski võtame selle õppeviisi ja tervikuna toome üle meile, siis loome meie õppešabloni. Šablooniline õppetöö on väga kahjulik, ta ei vasta kunagi oma olukorrale ja jätab õppejõududele liigvaba vaba tegevust. (18) Kopeerida teistelt riikidelt õppeviise on kerge. See ei nõua suuri teadmisi ja vilumust. Õppemeetodi läbiviimine vastavalt oma olukorrale ja ülesannetele aga on väga raske. Seda võib läbi viia ainult vilunud asjatundja.

„Sõduris“ on palju kirjutatud, kuidas on õppetöö korraldatud teistes riikides, aga ükski ei ole püüdnud süveneda oma olukorrasse, põhjalikult seda analüüsida ja siis ettepanekuid teha, kuidas meie oludes seda või teist õppemeetodit läbi võiks viia. (19)

Väga palju on kirjutatud loomise võime arendamise kohta. Isegi sellest oli kirjutatud, kuidas Pestalozzi püüdis arendada väikese lapse loomisvõimet. Ühtegi sõna aga ei ole kirjutatud selle kohta, kuidas arendada ohvitseride ja kadettide loomisvõimet taktika alal. Selles mõttes meie ei ole kuidagi maha jäänud teistest riikidest. Loengutel seletatakse kuulajatele, et taktika ei anna valmis lahingkorde ja

tegevusviise, neid peavad nad ise oskama luua vastavalt sellele olukorrale, milles neil tuleb tegutseda. Kui on etteoodud muid lahingkorde või teguviise, siis peab nende peale vaatama kui näidete peale, mis seletamiseks tarvilikud on, aga mitte kui šabloni peale, mida võib tarvitada igas olukorras.

Loengutel antakse neile printsiibid, muutmatud taktikalised ideed, mille peale on rajatud lahingtegevus ja mis nende loova töö peab juhatama õigele teele.

Iga iseseisva töö eel lahendati näitlik ülesanne, (20) kus kuulajatele anti töömeetod. Iga kuulaja poolt on lahendatud terve rida taktikalisi ülesandeid kaartidel ja maastikul, kus ta iseseisvalt pidi looma lahingkorrad ja tegevuseviisid ja neid ise läbi viima. Kas härra vastutav toimetaja on tõsiselt kõike seda juba unustanud, mis ta ise nii palju kordi on läbi teinud?

Muidugi, kõiki aineid nõnda läbi võtta ei saa.

„Sõduri“ artiklitest näib, nagu tahetaks ridade vahel ütelda, et tarvitatakse endisi vene meetodeid. Sellega härrad „pädagoogid“ ainult näitavad, kui vähe nad tunnevad vene ja teiste riikide õppetööd. Võtke vene sõjaajalugu ja Teie näete, et seal midagi ei tehtud iseseisvalt ja nõnda nagu oma olukord nõudis, vaid kõik kopeeriti teistelt riikidelt. Vahe seisis ainult selles, kust kopeeriti. Enne suurt sõda kopeeriti kõik Prantsusmaalt. Sealt oli kopeeritud ka õppetöö organisatsioon ja õppemeetodid, mis veel praegusel ajal väikeste muudatustega Prantsusmaal maksivad on. Olen küllalt näinud selle kopeerimise tagajärgi ja selle tõttu olen kopeerimisest täiesti vaba ning talitan ainult nii, kuidas meie olukord nõuab ja võimaldab. (21) Meie olud on teised, kui teistes riikides, seetõttu peab meie õppetöö organisatsioon olema teine.

Mulle näib nagu kalduksid mõned härrad küll vene meetodi poole (vene meetodiks loen laiskust süveneda oma olukorda, laiskust iseseisvalt mõelda, mis sunnib teistelt maha kopeerima. (22) Kui see peaks tõsiselt nii olema, mida ma küll uskuda ei tahaks, siis ootaks meie vägesid seesama saatus, mis vene omasidki tabas: sõja juhtumisel ei oleks nad oma olukorras tegutsemiseks ettevalmistatud. A. S.

A. S. küsimuse puhul kas „Sõdur“ toob sõjaväe asutuste kohta õigeid, kaalutud ja erapooletuid andmeid?

A. S. avalikku küsimust „Sõduri“ adressil läbi lugedes, mulle torkas kõigepealt silma järgmine asjaolu: küsimusele on antud sarnane

väline kuju, et esimesel silmapilgul õieti arugi ei saa, kuhu poole tüüritakse. Alles lähemal tutvunemisel artikliga selgub, et tegemist on

„Sõdurile“ vana ja hea tuttavaga — meie juhtide — ohvitseride kasvatus ja väljaõppe alaga, mille üle juba nii palju on kirjutatud „Sõduri“ veergudel.

Sel viisil „asja“ juure jõudes, tegin endale ülesandeks jõuda selgusele järgmises küsimuses: mis tahab õieti kätte saada lugupeetud A. S. oma järjekordse avaldusega, milleks ta selle õieti on kirjutanud?

— Tahab ta kaitsta praegust õppesüsteemi (õieti süsteemist),

— tahab ta tema vastu välja astuda, pooldades „Sõduri pädagoogide“ väiteid, või

— ta läheb mööda mõlemist, esinedes uute, omapäraste ideedega ja süsteemidega.

Nende küsimuste üle vastust otsides, lugesin läbi A. S. artikli paljuid kordi, kuni viimaks veendusin lõpulikult järgmises:

Lugupeetud A. S. artiklil puudub üldse kandev põhitoon, oleks asjata sealt otsida põhimõtteid või väiteid selle või teise õppesüsteemi kasuks. A. S. kirjutus ei väljenda mingisugust selget, sirgjoonelist ja asjalikku vaadet ülestõstetud küsimuses, vaid see on puht poleemiline ajalehe artikkel, kus püütakse õiendada ja õgvendada igasugu piasaju, sealjuures puude tagant metsa tähelepanemata jättes.

Mitte ettepoole ei püüa vaadata lugupeetud A. S., nagu see oleks kohane õppetöö juhile, vaid ainult kõigi ainoudega katsub õigustada oma tööd. Sealjuures, et ennast pealvee hoida, ta väga hoolimatult töötab küünarnukkidega oma lähema naabri — rivijuhi arvel, nimetades teda koguni „spetsialistiks majanduse alal“. Kõige selle juures lugupeetud A. S. ei näi sugugi märkavat, et oma „paljastustega“ teise arvel ta ka ennast ise lõpulikult on sisse rääkinud, näidates tervele kaitsevääle, millises õhkkonnas, millistes väiklaste intriigide ja omavaheliste õõrumiste ning näaklemiste atmosfääris on pidanud üles kasvama meie sõjaväeline õppiv noorsugu.

Allpool sellest õhkkonnast A. S. artikli enda põhjal veidi lähemalt.

Siinkohal aga „Sõduri“ vastutava toimetajana avaldan oma tõsist kahetsust lugejate ees, et need omavahelised õõrumised A. S. lahkel soovil olen siiski sunnitud avaldama ka meie ajakirja veergudel.

On tõsiselt kahju, et lugupeetud A. S. meie õppeala juhina (ta ise eitab küll, et ta seda on) ka oma teisel avalikul esinemisel end ja oma tööd on püüdnud ära peita niisuguste väikeste õienduste ja sekelduste taha, lausa — mööda minnes ülestõstetud küsimuse põhimõttelikust — sisulisest ja olulisest küljest.

Sellest on seda enam kahju, et vahepeal — möödunud kuu jooksul — „Sõduri“ veergudel Kindralstaabi ülemalt on ilmunud pikem töö, kus meie juhtide-ohvitseride kasvatus ja väljaõppe küsimused on võetud põhjalikule, sisulisele arutusele. Kas meelega või kogemata, lugupeetud A. S. sellest tööst omas vastuses läheb lausa mööda. Ometi pealiskaudselgi tutvunemisel selle tööga A. S. artikkel oleks võinud tõesti jääda kirjutamata, sest siis ta oleks iseseisvalt leidnud vastuse sellele küsimusele, mida ta nüüd tagant järgi on asetanud „Sõduri“ toimetusele.

Kuid nähtavasti meie oma õppealal oleme veel koguni kaugel sellest olukorrast, kus iga töömees omab nii palju enesekriitikat, et ta oskaks ja suudaks iseseisvalt jõuda selgusele oma töö tõelises väärtuses.

Tahes või tahtmata seda tuleb siis teha teistel, kuigi see kulutab asjatult kallist aega, mida nii kui nii on koguni vähe.

A. S. oma küsimuse on asetanud sarnaselt: kas „Sõdur“ toob sõjaväe asutuste kohta õigeid, kaalutud ja erapooletuid andmeid?

Teie artikli sisu kohaselt oleks pidanud õieti küsimust tuntavalt piirama ruumis, mispärast tõsiolude jaluleseadmiseks ta asetan järgmiselt:

Kas „Sõdur“ toob meie Sõjaväe ühendatud õppeasutuste ohvitseride kasvatus ja õppeala kohta õigeid, kaalutud ja erapooletuid andmeid? Arvan, et lepite sarnase korrektiiviga, sest omas artiklis Teie kõnelete ju ainult sellest alast ilma, et poole sõnagagi oleksite puuduranud igasugu teisi asutusi ja andmeid, millest „Sõdur“ seni ka on kirjutanud.

Küsimust sarnaselt konkreetselt piirates, vastan temale kohe ja atavalt.

Jah, „Sõdur“ on toonud meie ohvitseride kasvatus ja õppeala kohta S. ü. õ. ainult õigeid, kaalutud ja erapooletuid andmeid, sealjuures neid väljendades võimalikult tagasihoidlikult (v. ka minu lõpukokkuvõtte punkt 1.).

Annan selle vastuse ilma, et mul pruugiks selle juures vähematki kõhelda või kahelda, teades, et see on eluliselt tõsi, mida vääramatult tõendab — ka Teie enda käesolev artikkel.

Et ka Teil endal selles oleks võimalus veenduda lõpulikult, Teie vastuväited selles küsimuses olen sunnitud võtma vaatlusele üksikult.

Alguses kohe kaks pateetlikku numbrit isiklikus asjus, mis terve meie poleemika on asetanud koguni iseäralikku valgusesse.

Number üks (1). Teie küsimus:

„Lugupeetud „Sõduri“ vastutav toimetaja, ütelge“ jne.

Vabaduse Risti kavalerid.

Leitnant Karl Kerberg.

Vabaduse Risti I liigi 3. järgu kavaler.

Karl Kerberg sündis 2. jaanuaril 1896 a. Võru maakonnas Koiola vallas kooliõpetaja pojana. Üldhariduse sai Põlva kihelkonna koolis ja Tartu Aleksandri gümnaasiumis, kõrgema — Tartu ülikoolis ja sõjalise — Peterburi 3. lipnikkude koolis.

Üliõpilaste mobilisatsiooni puhul kutsuti K. Kerberg 1. mail 1916 a. Vene sõjaväe teenistusse ja saadeti 3. Peterburi lipnikkude kooli. Peale kooli lõpetamist teenis Ekaterinburis; sõjategevusest võttis osa põhja-lääne väerinnal. Oktoobris 1917 a. tuli üle Tartu Eesti tagavara pataljoni, kus teenis kuni 14. veebruarini 1918 a., mil, nagu teisedki Eesti sõjaväelased, oli sunnitud pataljoni laialisaatmise puhul sakslaste poolt teenistusest lahkuma.

Vabadussõja ajal, detsembris 1918 a. astus Tartus 2. jalaväe rügemendi, kust hiljem üle viidi Tartu kaitsepataljoni. Pataljoni ümbernimetamisel 8. jalaväe rügemendiks teenis viimases kuulipildurite kompanii ülemana; nimetatud väeosadega võttis kõigist lahinguist osa kuni vaherahuni. 15. juulil 1920 a. lahkus Kerberg leitnandi aukraadis kaitseväest omal soovil, et pooleli jäänud haridust ülikoolis jätkata. Lõpetas Tartu ülikooli metsateaduskonna „cum laude“. „Corp! Ugala“ liige.

Vabariigi Valitsuse poolt on leitnant Kerbergile annetatud I liigi 3. järgu Vabaduse Rist, 40.000 mk. ahalist autasu ja tasuta maa normaaltalu suuruses.

Gardemarin Evald Mägi.

Vabaduse Risti I liigi 3. järgu kavaler.

Evald Mägi sündis 25. märtsil 1899 aastal Harju maakonnas. Üldhariduse sai Jamburi kommertskoolis, kõrgema — Tartu ja Berliini ülikoolides, ning sõjalise — Kroonlinna miiniovhitseride kursustel.

Astus 1916 a. sügisel vabatahtlikult Vene sõjaväe teenistusse ja lõpetas 1918 a. 18. märtsil Kroonlinna miiniovhitseride kursused ning ülendati esimesse mereväe ohvitseri aukraadi.

Eesti Vabadussõja ajal astus vabatahtlikult 17. novembril 1918 a. ltn. J. Kuperjanovi teenistusse ja määrati kooliõpilaste lööksalga ülemaks. Peale Tartu mahajätmist taandus 21. detsembril 1918 a. oma salgaga Viljandisse, kust 3. jaan. 1919 a. Merejõudude juhataja käsutusse komandeeriti. Määrati miiniristleja „Vambola“ peale nooremaks miiniovhitseriks, ühtlasi ka laevastiku divisjoni adjutantiks; võttis nimetatud miiniristlejaga kõigist operatsioonidest kogu Vabadussõja kestel osa. 15. märtsil 1922 a. lahkus omal soovil kaitseväe teenistusest, et pooleli jäänud haridust ülikoolis jätkata. Õppis Berliini tehnikumis elektrotehnika osakonnas, praegu õpib Tartu ülikooli keemiateaduskonnas. Tegev ka kaitseleitud, olles Tartu maleva 4. malevkonnas kompanii pealikuks. „Corp! Ugala“ liige.

Vabariigi Valitsuse poolt on gardemarin Mägi'le annetatud I liigi 3. järgu Vabaduse Rist, 25.000 mk. rahalist autasu ja priikool kuni kõrgema kooli lõpetamiseni.

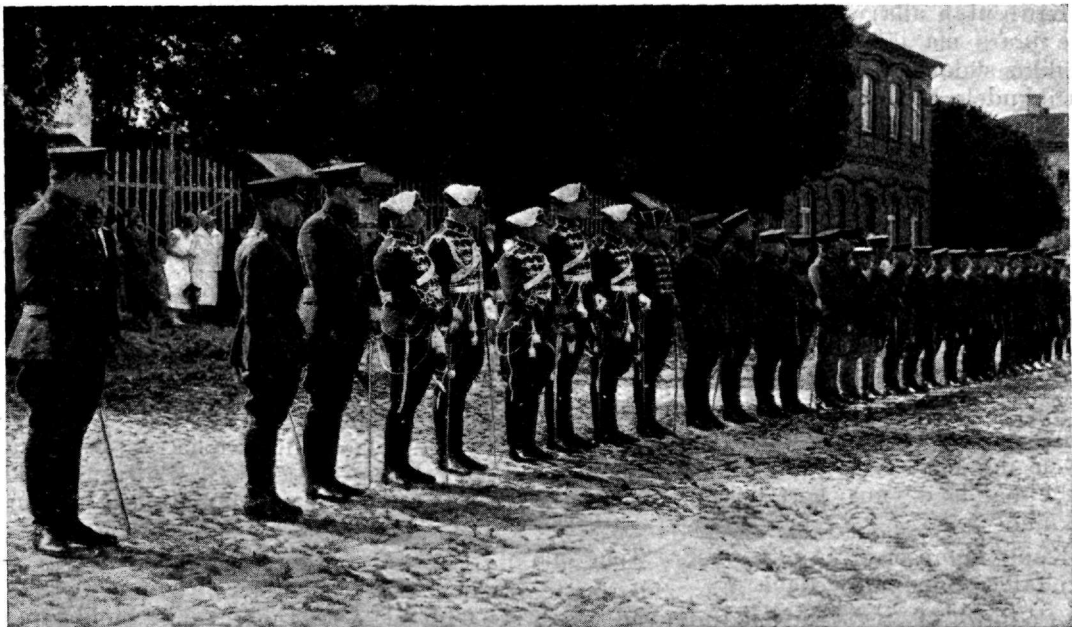
Läti Ratsarügemendi 5. aastapäeva puhul.

5. VII. 1921 — 5. VII. 1926.

5. juulil s. a. korraldati Daugavpilsis, Läti Ratsarügemendi asukohas aastapäeva puhul suurejoonelised pidustused: ratsavõistlused, paraad, külalisi üle Läti sõjaminister kindral Kalniņš'i ja teiste kõrgemate sõjaväelastega eesotsas. Liitlastena ja relvvendadena oli kutsutud pidustusele Eesti Ratsarügement. Meilt sõitsid pidustusele rügemendi vanemaid ohvitsere rügemendi ülemaga major Bassen-Spilleriga. Eesti ratsaväelasi võeti vastu Lätis ja pidustustel kõige suuremate sõprusavaldustega. Läti Ratsarügemendi langenute mälestussambale pandi meie ratsaväelastelt pärg. Ülevamais meeleolus lahkusid Eesti ratsaväelased Lätist. Nad ei suuda unustada ilusaid pidupäevi Daugavpilsis ja piduperemeest Läti Ratsarügemendi tema juhi pulkw. Ceplitz'iga... Lai dzivo Latwija Jātnieku pulks!
Kr.

Mälestussammas langenutele Lätis ratsarügemendis, Daugavpilsis.

Eesti ratsaväe esitajad ühes teiste külalistega paraadil.

Ütlen kohe, kuidas selle lause sain:

Teie esimeses kirjutuses seisis sõnasõnalt: „...Sõduri pädagoogid püüavad toorelt maha teha... tuuakse ette valeandmeid, ...“ „...On väga imelik, et sarnane sihilik ja inetu mahategemine sünnib Sõjaministeeriumi kulul“... jne.

Teiselt poolt Teie kirjutate:

„Selle kõrval aga vaigitakse täiesti, et isegi väljamaalased jne.“

Oma vastuses (v. „Sõdur“ nr. 24/25, lhk. 526) punkt 3, ma nende Teie täpsete avalduste põhjal kirjutasin: „Sõduri toimetus järeltab sellest, et seega tahetakse tõendada, kõik on kõige paremas korras jne...“ Sealjuures lisasin aga kohe juure: „Sarnane tõendus ei seisa küll mitte must valgel.. jne. ... ja vabandasin ette, kui Teie seda siiski mitte nõnda ei ole mõtelnud.“

Nüüd Teie, kõneledes „demagoogiast“ ja tont teab veel millest, tulete ja teete lööginumbri, küsides:

„Kust ma selle lause olla võtnud“ (1) jne. Vastan: Selle lause mulle andis lihtne loogika, nagu saadakse 4, kui 2×2 -le.

Sest, kui Teie ühelt poolt nii rasvaselt ristite kõike, mis Teie tööd vähegi on puudutanud, teiselt poolt ääriveeri mööda kõnelete väljamaalastest jne., siis ei ole ju vähem aatki kahtlust, et Teie oma tööd loete õigeks ja et Teie arvates on kõik korras.

Kui ma Teile näiteks midagi ütlen ja Teie sellepeale vastate: ei, see on vale, see on laim jne. — eks siis Teie loe endal olevat õiguse ja et kõik kõige paremas korras.

Kriipsutan alla: selle lihtsa loogilise järelduse juure ma jään kindlasti püsima nüüdki rahuliku südamega, vaatamata kõigile Teie patetikkudele hüüdsõnadele.

Edasi Teie kirjutate:

„Võib olla tahtsite Teie, maksu mis maksab, mind praeguse õppetöö korra kaitsjaks teha? jne.“

„Vastuoksa, ma olen ikka rääkinud jne...“

So, nüüd seisame siis alles õieti lõhkise küna juures! Inimene on aastaid töötanud teatud „korra“ juures (õieti korratuse juures).

Kui selle „korra“ (pro korratuse) peale teised hakkavad juhtima tähelepanu, siis „raib sulega“ („Sõduri“ lugeja väljendus) vastu mis hirmus ja nüüd korraga tahab tulla tõendama tervele ilmale:

„Vabandage, mu herrad, ma olen ikka rääkinud“ jne.

Kuid lugupeetud A. S., keda Teie siis õieti tahate ninapidi vedada.

„Sõdur“ ja tema lugejad teavad väga hästi, milles siin asi õieti seisab, sest Teie

enda ütetus „ma olen ikka rääkinud“ ütleb meile enam kui tarvis!

Sest mis tähendab „ma olen rääkinud“? Terve õnnetus selles seisabki, et Teie ainult olete rääkinud. Kuid kas Teie seda siis ise ei tunne, et Teie õlul aastate jooksul ja praegugi lasub koguni suurem kohustus kui et piirduda ainult rääkimisega.

Ja kellele Teie olete rääkinud — oma paremale sõbrale, võib olla. Kus see on fikseeritud, mis Teie olete rääkinud?

Ei — mitte ainult rääkida — omavahel — vaid küsimus on parema tundmise ja südame-tunnistuse järgi üles tõsta täiel ulatusel — see on juhi kohus ja ülesanne.

Seda Teie ei ole mitte teinud.

Ja sellepärast „Sõduril“ oli täieline moraalne õigus Teid lugeda praeguse „õppetöö korra“ kaitsjaks niihästi selle töö enda, kui ka selle artikli põhjal, mis Teie allkirja kandis.

Kuid küsime edasi:

kas Teie käesolevast teisest kirjutusest võib keegi „Sõduri“ lugejatest tõsiselt järeltada, et Teie oma senised seisukohad olete võtnud revideerimisele?

Kuigi Teie artikkel, nagu eelpool tähendasin, ei sisalda mitte kindlaid kandvaid vaateid, kuigi temas leidub koguni loogilisi vastolusid, ometi tema lõpuakkordid meie praeguse olukorra kohta on võetud niivõrra sügavalt, et „Sõdur“ kõige selle põhjal Teid edaspidigi on sunnitud lugema praeguse „õppetöö korra“ kaitsjaks. Sest kui Teie seda mitte ei oleks, siis — mis mõte oli hakata kirjutama kuu aega tagant järgi niisugust läkitust avaldamiseks „Sõduris“. Ma vabandan aga jälle juba ette, kui see siiski tõesti mitte nõnda ei ole — Teie enda sisemise äratundmise järgi. Kuid avaldage meile need oma sisemised tõekspidamised — Teie hingesse meie ju tungida ei suuda.

Number kaks (2). Teie küsimus: „Härä vastutav toimetaja, kust olete sarnase vastuse võtnud (2)“.

Oma esimeses artiklis Teie loote ilusa, klassikalise ütelnuse „Sõduri pädagoogid“, mis juba praegu kulutulena on lennanud suust suhu ja millele igapäevastes kõnelustes on leitud vastandki — „Tondi pädagoogid“.

Ma selle leiduse oma vastuses kasutasin ära punkt 1. (lhk. 524), seades üles küsimuse: „Kes on siis korraldanud neid ekskursioone Teile alluvatesse klassidesse?“

Arvan, et kui küsimus sarnaselt asetada, siis Teie enda esimese artikli põhjal vastus võib olla ainult üks: „Sõduri pädagoogid“.

Ja selle leidsite üles ju Teie, lugupeetud A. S. Kas mul ei ole siis mitte õigus kõigi loogika seaduste põhjal kirjutada:

„A. S. annab sellele küsimusele klassikalise vastuse, mis väärrib avalikku jäädvustamist.“

Sellega oleksime jõudnud lõpule isiklikkudes asjades, sest need kaks esimest numbrit, loen nimelt niisuguste hulka.

Kas Teie olete rahuldatud minu praeguste seletustega neis küsimustes?

Kui ei — olen valmis Teie soovil küsimuse andma erapooletu komisjoni otsustada, kes ehk suudab selgeks teha — kelle loogika siis praegusel juhtumisel õieti lonkab — kas minu või Teie.

Asja enda juure asudes, lugupeetud A. S. artikli võtan vaatlusele nende küsimuste järjekorras, mida ta on puudutanud (väga kahju, et ainult puudutanud).

Need küsimused oleksid järgmised:

1. Õppetöö eesmärk.
2. Õppeala organisatsiooni küsimused.
3. Õppemeetodid.

4. Mõnda tegelikust tööst, eriti A. S. lektorina — õppejõuna, ja mis ma isiklikult tegin Kõrgemas Sõjakoolis (sellele A. S. ehitab suure osa artiklist).

Olgu tähendatud, et ma mitte ei kavatsen loeteldud küsimusi võtta põhjalikumale sisulisele arutusele, vaid vastavates osades juhin ainult lugejate tähelepanu Kindralstaabi ülema tööle, mis „Sõduris“ on avaldatud.

1. Kasvatuse õppetöö eesmärk.

Lugupeetud A. S. kirjutab siin päris õigeid mõtteid, nagu: „Õppe eesmärk avaldab kõige suuremat mõju õppemeetodite peale“ (12).

Kuid mis edasi järgneb, on arusaamatus:

„Sõjaväe õppeasutustes peaks õppeeesmärgi üles seadma asutus, mis juhib riigikaitset. Kui seda tehtud ei ole, siis iga õppetöö juht seab ise üles eesmärgi, mida ta saavutada tahab.“ (11).

„Kui seda tehtud ei ole“ (See küsimus on asetatud 11. juulil 1926.). „Sõdurile“ tundub enam kui imelikuna.

Ometi „Sõdur“ teab ja Teie ise ka, et see on tehtud — nii ametlikult, kui ka meie kaitseväge avalikus häälekandjas (v. „Sõdur“ nr. nr. 26/27, lhk. 549 ja nr. 28, lhk. 580).

Et Teie omas artiklis tagant järgi seda meelega või kogemata olete ignoreerinud, see ei tee ju veel mitte asja ennast olematuks.

Vastandina küsiksin:

Kus on Teie õppetöö eesmärk, millest nii uhkelt siin kõnelete? Võib olla — Teie ettekujutuses, kuid tema materjaalseid jälgi meist keegi ei ole leidnud kusagil.

Oleksid nad kusagilgi olnud — „Sõdur“ teab, et asutus, millest siin kõneleb A. S., nad tänuga oleks ära kasutanud oma töö juures selle küsimuse alal.

Kuid neid ei olnud ja sellepärast „Sõduri“ teadmisel tööd tuli alata täiesti algusest peale.

Kuid ma tahaksin minna veelgi kaugemale ja tõendada, et Teie praegune kirjutus „Sõduris“ väljendab ümberlukkamatult, et seda õppetöö eesmärki Teie ei ole üldse mitte olnud — ka ettekujutuses mitte, vaid et see küsimus Teie meele tuli alles nüüd tagantjärgi — samade Kindralstaabi ülema kirjutuste mõjul, mida Teie nii põhjalikult näite ise ignoreerivat!

Tõendan oma väite Teie enda järgmise väljendusega:

„Minu arvates peavad kadetid taktikalises mõttes oskama praktiliselt anda sõduritele taktikalise ettevalmistuse väljal, peavad oskama ette valmistada taktikalisel jagu ja rühma tegutsemiseks lahinguväljal.“

„Nad peavad praktiliselt oskama juhata rühma ja kompaniid.“ Väljendab see eesmärk midagi uut, võrreldes sellega, millest kirjutab oma töös Kindralstaabi ülem? Ei — vastuoksa, see on selle sisuline koopia, ainult redaktsiooniliselt palju segasemalt välja öeldud. Ka on ta ühekülgne, sest siin kõneldakse ainult kadetidest.

Kuid teie kirjutate edasi: „teoreetiliselt (kaartidel ja maastikul) bataljoni“.

„Teoreetiliselt on see neile antud.“ (14 a.) „Et aga jne.“

Vaadake, lugupeetud A. S., neis viimastes ütelustes meie puutume kokku juba Teie omapärase sõjapädagogikaga. Ühes sellega meie siin Teie enda lahkel kaasaabil olemegi jõudnud selle õnnetuse algjuureni, millele kogu aeg on juhitud tähelepanu „Sõduri“ veergudel, nimelt nagu Teie ise ütlete: et meil kadettidele (muidugi siis ka ohvitseridele) teoreetiliselt on antud seda, kuidas nad praktiliselt peavad juhtima ja õpetama jagu, rühma, kompaniid. Ja nagu näha Teie enda käesolevast kirjutusest, Teie seda praktilise, tegeliku juhtimise õpetamist ei loegi enda ülesandeks, vaid tahate selle veeretada koguni kellegi teise kaela.

Kuid lugupeetud A. S., kas Teie siis tõesti ise kasutate, et võib üldse õpetada teoreetiliselt seda, mis õpilane peab tegema praktiliselt.

Minu ja Teie kõikide endiste ja praeguste õpilaste kõige sügavam tõekspidamine on, et see mitte võimalik ei ole. Ka Teie enda mitmeaastased töö tulemused on seda näidanud küllaliselt ja tõestanud ümberlukkamatult.

Seega õppeeesmärgi suhtes iga era-pooltu vaatleja peab jõudma otsusele, et Teie käesolevas artiklis ülesseatud õppeeesmärk ei ole mitte Teie enda oma, vaid võõrsilt laenatud ja tagant järgi üles võetud. Teie väljendus:

„Teoreetiliselt on see neile antud“ paljastab tõelise olukorra meie praeguses õppetöös halastamatu tõetruudusega.

Sealjuures õppeeesmärgi küsimuses Teie minu arvele tahate kirjutada vaateid, mida ma ei ole kunagi väljendanud. Nimelt, ma olevat ütelnud „kadett peaks olema valmistatud ette pataljoni kasvatamiseks ja õpetamiseks“ (13). Tegelikult minu loetluses (v. „Sõdur“ 24/25, lhk. 526) on küll ka nimetatud pataljon, kuid on ju päevaselge, et see ülesanne kuulub nendele riviohvitseridele, kes ju ka õpivad Sõjakooli koosseisus ja keda lugupeetud A. S. oma töös näib olevat täiesti unustanud. Kuid A. S. minu täpsest väljendusest tahab lugeda välja just seda, mida ta endale loeb kasulikuks, et siis selle põhjal moraliseerida „kabinetist“, „üldisest toonist“, „võtetest“ jne. (14).

2. Õppetöö organisatsiooni küsimus.

Teie kirjutate:

„Õppetöös on kõige suurema tähtsusega õppetöö organisatsioon ja õppetöö juhi loov töö seisab peaaugalt ainult õppetöö organiseerimises (10).“

Meil on tõesti rõõmus kuulda, et ka Teie olete jõudnud niisugusele arvamisele.

Kõik see on ju väga ja väga õige. Kuid „Sõduril“ ja tema lugejatel tekib tahtmatult tundmus, et ka see tõekspidamine Teie suhtes on tarkus tagant järgi. Sest, vaadake, lugupeetud A. S., „Sõduris“ nr. 28, lhk. 582 Kindralstaabi ülema poolt meie õppeala organisatsiooni küsimus on juba võetud põhjalikule käsitamisele, kusjuures tagasihoidlikult, kuid sügavasti tõetruult on valgustatud ka neid puudusi, mis on meil praegu olemas sel alal.

Teie artikkel selles küsimuses meile sisuliselt ei ütle seega enam midagi uut, välja arvatud vast ainult seda, et Teie nüüd, kus küsimus on juba teiste poolt üles võetud, ise neid puudusi avalikult tunnustate.

Teie kirjutate:

„Kõige pealt pean alla kriipsutama, et lugupeetud vastutav toimetaja eksib, kui ta arvab, et A. S. on õppetöö juht ja võib seda tööd juhataja nõnda kuita tahaks (4).“

Teisal:

„Kelle ülesanne see on? Mitte teoreetilise õppetöö juhi, härra vastutav toimetaja, vaid rivi õppetöö juhi oma (15)“ või:

„kui Teie nimetate riiki, kus Sõjakooli klassitöö juht“ (9) jne.

Lugupeetud A. S., kas Teie ise ei tunne, et nende väljendustega Teie siin õppeala juhina ennast ise olete lõpulikult sisse rääkinud terve meie kaitseväge juhtide pere kuuldes.

Meile kõigile on nüüd päevaselge, et ohvitseride ettevalmistuse alal meil tegelikult aastate jooksul ei ole olnud õppeala juhti, kuna see, kes seda pidi olema, ennast on lugenud mingisuguseks teoreetilise õppetöö juhiks.

Kuid kes on siis olnud selle tegeliku õppetöö juhataja? On ju päevaselge, et juhi väljaõpetamisel ja kasvatamisel eriti meie olukorras teoreetiline õpetamine, mis Teie näite pidavat oma erialaks, on ainult null väär. Tuleb välja, et seda tõelist juhti pole olnudki, mis ka vastab täpselt tõeludele!

Kõik muu järgneb sellest põhipahest: sest kui ei ole juhti, siis ei või olla ka õppetöö teravikulist juhtimist — ei selle ideelist ettevalmistust, ega kontrolli. Ei või siis olla ka juttugi ei üldisest õppeplaani ja õppeprogrammidest ei õppemeetoditest ega õppeabinõudest. Pärast kõike seda, milleks siis veel üldse kõneldagi õppetöö organisatsioonist ja tema tähtsusest, sest sellesse mõistesse on ju mahutatud kõik eelmised.

Vaadake, lugupeetud A. S., Teie kõnelele küll tagant järgi õppetöö organiseerimisest, kuid sealsamas kõik Teie mõtted sellekohta väljendavad seda, et tegelikult on puudunud igasugu organisatsioon. Milleks siis sellest veel kirjutada.

Kas võib, näiteks, olla organisatsiooni seal, kus õppetöö on lõhestunud kaheks: n. n. „klassitöö“ ja „riviõppetöö“ ja kus sealjuures omavahel veel kokkugi ei ole lepitud, mis õieti peab kuuluma ühe või teise kompetentsi, vaid vastutust rahulikult veeretakse teise kaela (Teie enda artikli põhjal).

Kas võib XX aastasajal, pärast ilmasõja ja meie vabadussõja veriseid kogemusi, sõjapädagoogikas veel üldse kõneleda jaotusest teoreetiliseks ja riviõppetööks ja maad jagada selle üle, et vaadake: siin on minu ala ja siit algab sinu ala!

Ja ometi lugupeetud A. S., Teie seda siiski püüate teha — meie kõikide nähes-kuuldes.

Juba see lihtne fakt, et Teie küsimuse sarnaselt olete üles võtnud, olles nähtavasti arvamisel, et tundide aritmeetilise jaotamisega siin midagi võib ära teha, näitab, milliseid radu

meie aastaid oleme sammunud oma tegelikus õppetöös ja kuivõrra hädaliselt tarvilik on siin tuua parandust asjale, mida varem seda parem.

Kurvalt mõtlesin kõike seda lugedes:

Kui karm on küll olnud saatuse meie kaitseväge ja tema juhtidele, luues meile erilisel sarnase olukorra, mille nimel igaüks õppealal on võinud ja võib teha kõik, mis vähegi pähe tuleb, kuigi see otse risti vastu käib algelisematele pädagoogilistele põhimõistetele. Millega oleme küll meie eriti sarnase karistuse ära teeninud?

Jaotades tunde ja päevi „klassi“ ja „rivi“ vahel, Teie muuseas minu väidete ümberlukkamiseks toote statistilisi andmeid, mis aga tõelolude jaluleseadmiseks nõuavad tõsist täiendamist.

Kõige pealt, Teie ju teate ise, et õppetöö sõjakoolis ainult läinud õppeaastal algas 1. oktoobril (3a). Normaalse õppeaeg alati on olnud, alates septembri algust, seega klassile täpselt kaheksa kuud. On arusaadav, et avalik statistika, ja seda on ajakirja artikkel, fikseerib ikka normaalolukorra, tehes tegemist keskarvudega ja niveleerides erisusi.

Pühade kuu — seda ei ei arvestanud meelega, sest pühi on läbi aasta alati ja nende kokkuvõtmist ei pidanud oma ülesandeks.

Edasi Teie vaidlete vastu minu väitele, et S. ü. õppeasutustes õpilasel 6—7 tundi päevas tuleb istuda klassi laua taga.

Selle põhjenduseks Teil on toodud nädalatuundide arvustik (3b), kuid kahjuks ainult jalaväe ja suurtükiväe kadettide klassidest (milleks õieti sarnane ühekülgsus!).

Lubage, et neid andmeid täiendan järgmiste numbritega Teie enda nädala tunniplaanidest:

Kõrgem Sõjakool	35	nädalatundi
Suurtükiväe ohvitseride klass .	34	„
Inseneriväe „ „ .	41	„
Inseneriväe kadettide klassid .	40—44	„

On päevaselge, et statistik, kuita tahab saada õiget ülevaadet nähtusest, peab koguma kokku kõik andmed ja neist siis arvama välja keskmised. Seda ma ka tegin. Palun, tehke Teie, lugupeetud A. S., samuti ja Teie saate kindlasti numbri, mis kõigub 6 ja 7 vahel, see on 6—7.

Vaadake, lugupeetud A. S., ka statistiliselt „Sõduris“ toodud andmed on enam „õiged, kaalutud ja erapooletud“, kui Teie enda omad. Muu statistiline materjal Teie vastuses ei puutu „Sõdurisse“ ja sellepärast teda ei võta vaatlusele.

Ainult ühte märgiksin veel ära:

Teie tõendate, et eesti keelt õpetatakse praktiliselt. Mul on olnud juhus lähemalt

tutvuneda sellega, kuidas meil aastaid Sõjakoolis on õpetatud eesti keelt. See on pikk ajalugu. Kokkuvõetult ja asjalikult seegi küsimus on valgustatud Kindralstaabi ülema töös (v. „Sõdur“ nr. 29, lhk. 610). Olen valmis Teile seda küsimust selgitama lähemalt siis, kui Teie lükkate ümber need põhimõtted ja väited, mis on toodud selles töös.

Õppetöö organisatsiooniliste küsimuste hulka kuulub ka Teie järgmine märkus:

„meil puuduvad määrustikud ja spetsiaalraamatud (16a)“.

Ka õppeabinõude ja õpperaamatute küsimus on mitmekülgsest valgustatud Kindralstaabi ülema töös (v. „Sõdur“ nr. 28, lhk. 585 ja nr. 29, lhk. 609), kust selgub ka nende määratu tähtsus õppetöös. „Sõdur“ teab ja seda peaks teadma ka lugupeetud A. S., et Kindralstaap eestkätt määrustikude ja eeskirjade väljaandmisele on rakendanud tööle kõik oma jõu. Oodake veel mõned kuud ja küsimus on lahendatud lõpulikult.

Kuid Teie kirjutate ka õpperaamatutest. Kelle ülesandeks siis on neid muretseda ja soetada koolile, ühenduses igasugu teiste õppeabinõudega? Arvan, et selle kohta ei või olla kahte arvamist.

Kui koolis on mitmesugustel erialadel töötamas kümneid asjatundjaid ja kui seda tööd tehtakse juba aastaid ja tahetakse teha tõsiselt, siis esimene reaalne samm sel alal on seada kokku vastavad õpperaamatud ja muretseda õppeabinõud.

Kui see küsimus meie S. ü. õ. seisab praegu peaaegu samas seisukorras, nagu ta oli 1920—21 aastal, siis ainult sellepärast, et seal õppetöös on puudunud organisatsioon — korraldav käsi, kes selle küsimuse õigel ajal oleks üles tõstnud täiel ulatusel ja selle lahendanud vastavalt meie oludele.

Kes soetas õpperaamatud ja abinõud meie üldhariduslikkudele koolidele? Ei keegi muu kui õpetajad ise. Seda teed paratamatult tuleb käia ka käesoleval juhtumisel, kuigi see kahtlemata nõuab koguni tõsisemat tööd õppealal, kui seda on tehtud seniajani.

3. Õppemeetodite küsimus.

Ka selles küsimuses meil aastate jooksul on valitsenud surmavaikus (mis nähtavasti ka tuleb kirjutada meile omapärase olukorra arvele). „Sõdur“ katkestas selle vaikuse ja nüüd ta vähehaaval on arenenud.

Konkreetselt ja ka meie olukorrale vastava lahenduse selleski küsimuses „Sõduri“ kõige parema arusaamise järgi annab Kindralstaabi ülema poolt avaldatud töö tema tervikus. Eriti õppemeetodist (taktika alal) kõneleb „Sõdur“ nr. 26/27, lhk. 551—552.

Teoreetilisi uurimusi õppemeetodi kohta sisaldavad mitmed „Sõduri“ numbrid.

Teie artikkel sisuliselt ja oluliselt sel alal ei paku enam midagi uut. Ka oma mitmeaastastest kogemustest ja tähelepanekutest sel alal Teie ei maini poole sõnagagi, vaid selle asemel kirjutate, nagu tahaks „Sõdur“ hakata „kopeerima“ midagi välismailt, eriti Prantsusmaalt. Nii vähemalt ma saan aru Teie järgmistest sõnadest:

„kopeerida teistelt riikidelt õppeviise on kerge...

..., „Sõduris“ on palju kirjutatud, kuidas on õppetöö korraldatud teistes riikides, aga ükski ei ole püüdnud süveneda oma olukorrasse, põhjalikult seda analüüsida ja siis ettepanekuid teha, kuidas meie oludes seda või teist õppemeetodit võiks läbi viia (19)“.

Ja niiviisi Teie sõandate kirjutada veel 11. juulil 1926 a., pärast seda, kus „Sõdur“ veergudel terve kuu jooksul on püütud konstrueerida terve meie juhtide ettevalmistuse kõik, kõigi nende küsimuste valgustamisega, mis selle tööga kuidagi viisi võiksid olla ühenduses.

Meid kõiki sarnane ülesastumine paneb imestama seda enam, et samal ajal (ja muidugi ka tervete aastate jooksul enne seda) Teie ise ei ole liigutanud sõrmegi selleks, et vähegi püüda täita seda, mida siin nii soojalt soovitate teistele. Vaid selle asemel kõigi võimalikkude ja võimatute abinõudega püüate ainult tõreleda oma lähemate kaastöölisestega. Kuid mis kõigele sellele mustale asjale krooni pähe paneb, on Teie järgmine süüdistus ei tea kelle aadressil:

„Vene meetodiks loen laiskust süveneda oma olukorda, laiskust iseseisvalt mõelda, mis sunnib teistelt maha kopeerima (22)“.

Siin „Sõduril“ ei jää küll muud üle, kui ainult kurbusega konstateerida: küll peab aga olema tume ja segane see „meie olukord“, millesse sel viisil „süvenetakse“, nagu Teie seda olete teinud oma käesolevas ja ka esimeses artiklis. Nähtavasti „süvenema“ meil tähendab võimalikult „sügavaid“ hoope jagama paremale ja vasakule ilma, et üldse mõeldaks, kelle pihta nad langevad.

Teie tööd läbi lugedes, meile kõigile on päevaselge, et ka klassitööd Teie senini olete juhtinud ainult nominaalselt, kuna tegelikult ta on arenenud nõnda, nagu seda iga aines on lubanud lektori enda südametunnistus. On ju Teie põhimõtegi, nagu näha, olnud: anda igale võimalikult suur tegevusvabadus, sest kõik muu on šabloon.

Kuhu meid sarnane õppetöö ka klassi tundide alal on viinud, seda küsimust asjalikult valgustab Kindralstaabi ülema töö omas tervikus, eriti „Sõdur“ nr. 28 lhk. 582.

Mis meie hakkame vaidlema igasugu õppemeetodite peensuste üle, kui meil veel puuduvad algelisemadki kivi-kesed õppetöö vundamenti — tema organisatsiooniloomiseks. Sellepärast „Sõduri“ soovitus Teile, kui „klassitöö juhile“ (Teie enda arvamisel) oleks järgmine:

Uurige läbi põhjalikult ja objektiivselt Kindralstaabi ülema töö meie kaitseväge juhtide kasvatuse ja väljaõppe alal — sealt Teie leiate kõik tarvilikud andmed sellekohta, et oma senist tööd hinnata ja uut tööd juba järgneval õppeaastal, milleni muuseas on jäänud kõigest paar kuud, rajada ratsionaalsetele, meie olukorrale vastavatele alustele.

Teil ei näi küll olevat suurt usku uuendustesse tulevikuski, sest ühes kohas (16) Teie teete märkuse nagu oleks „iga praktiline tund vähemalt neli korda kallim kui teoreetiline. Ka nõudvat ta õppejõude palju rohkem“.

See võib õige olla ühe tunni suhtes ja ka ainult siis, kui tundi hindame selle materjalide kvantumite järgi, mida seal suudetakse kätte lugeda (kas on see aga mingi mõõdupuu?), kuid kuidas on lugu, kui võrdleme süsteeme — vana ja uut — sellekohta toon näite allpool.

Olgu enne veel tähendatud järgmist:

Teatavatel põhjustel „Sõdur“ seni meeldi on püüdnud hoiduda rahaliste küsimuste arutamisest. Nüüd, kus ta väljastpoolt üles tõstetud, võtame ta muidugi healmeel arutusele. Õieti siin tuleb valgustada kahte küsimust:

Kas praegune õppetöö Sõjakoolis on odav?

Kas uutele põhialustele rajatud töö oma tervikus on kallim kui praegune?

Esimesele küsimusele vastan otsekohe:

praegune klassitöö on väga ja väga kallid lõbu meie Vabariigile, sest et ta — ei saavuta seda eesmärki, milleks teda korraldatakse. Mitte ainult rahalistes summades ei seisa siin asi, vaid eestkätt mahavisatud ajas, mis sõjaasjanduses alati hinnatakse kõige kõrgemalt.

Tarbetu „töö“ peale kulutatud aeg meie juhtide kasvatamisel — selle hind on määramatu — keegi seda ei suudagi arvestada markadeks!

Kuid piirdume siiski ainult selle osaga, mis kuulub arvuteaduse valdkonda.

„Sõduril“ ka sel alal on käsitada täiesti kindlaid andmeid, mis kõnelevad sellest, et ka praegust klassitööd võib korraldada palju kokkuhoidlikumalt ja odavamalt kui seda on tehtud senini ja et ka see küsimus täiel ulatusel

on tõstetud üles vastava asutuse poolt ning kõikidele vastuseismistele vaatamata otse läbi surutud.

Ma mõtlen siin nimelt klasside koondamist auditooriumideks, mis võimaldab saavutada kokkuvõidu tähtsamate sõjaliste ainete õpetamisel vähemalt 2—3 korda. Seega Teie, lugupeetud A. S., meie avaliku arvamise ees ei saa ennast kuidagi viisi lugeda kokkuvõidu ja ekonoomsuse kaitsjaks meie õppetöös, vaid ümberpöörult: olete seni tublisti laiutanud — ja seda peaaesjalikult üksikute inimeste huvides.

Nüüd vaatleme teist küsimust. Olgu võetud selleks järgmine konkreetne pädagoogiline ülesanne.

Ütleme, et meie tahame õpetada kätte sajad kadetile rühma pealetingi lahingu. Kuna pädagoogilise töö hulk nii praegu kui uue süsteemi juures, on üks ja sama, siis ma oletan, et tundide arv, mida peab kaasa tegema iga kadett, mõlemal juhtumisel on võrdne. Vaatame, milleks kujuneb siis õppejõudude töö ja vastavalt sellega ka tasu. Praegu rühma õpetatakse nõnda:

1. Rühma pealetungi lahingut loetakse klassides à 30—40 kadetti — 3 klassi 3 lektorit.

Pärast kadette suusõnaliselt reputeeritakse seifis 3 „

Kevadel neid selles eksamineeritakse samuti suusõnaliselt . . . 3 „

Kõigest sellest mitmekordsest tegevusest kadett veel ei saa mingisugust ettekujutust rühma pealetungist, sest et ta veel midagi ei ole näinud. Tuubib pähe, mis laetud — ja vastab.

2. Paralleelselt lugemisega käivad praktilised tööd.

a) Kõige pealt näitlik ülesanne, milleks sada kadetti on jaotatud gruppideks à 15 (keskmine) . . . 6-7 „

b) siis iseseisev ülesanne — samuti 6-7 „

Kuna lugemisest kadett veel ei ole saanud õieti midagi, siis näitliku ülesande juures tuleb alata otsast peale. Pealegi: loeng ja praktiline töö ei ole sünkroniseeritud, seega esimene teist aidata ei saa, vaid paratamatult, peab hakkama otsast peale!

Jõuab kevade.

3. Välipraktilised tööd taktikas maastikul.

a) Näitlik ülesanne gruppideks à 15 6-7 lektorit.

b) Iseseisev 6-7 „

Nüüd alles kadett jõuab maastikule. Kuid tal veelgi ei ole olnud juhust näha normaal rühma terves koosseisus. Samuti olgu alla kriipustatud, et taktika õppejõud praeguse õpetöö protsessi juures üldse ei tee tegemist tõelise rühmaga ja tema juhtimisega maastikul.

4. Paralleelselt kõige sellega — rivijuhid igaüks oma rühmaga töötavad ka rühma pealetungi lahingu kallal (100 kadetti — 3 rühma) 3 rivi ohv.

Kuna „klass“ ja „rivi“ meil tegelikult on lahutatud, siis parem käsi ei tea mitte, mis vasa teeb.

Selle tagajärjel: korraldatakse lugematuid kordi ühte ja sama, või veel sagedamini väljendatakse vastupidiseid vaateid, mis kadeti vilumatus peas paiskab kogunisegi arusaamise rühma pealetungist. Kõik see teeb töö väga ajakulukaks ja eba produktiivseks, rääkimata asjatust energia kulust.

Kokku 36—40 õppejõudu.

Lihtsustamise mõttes olen siin võtnud, et iga töö teeb erilektor. Kui üks töömees täidab mitu ülesannet, siis muidugi väheneb lektorite arv, kuid vastavalt sellele tema enda tundide arv, tõuseb, mis tasu mõttes õieti on üks ja sama.

Uus õppesüsteem.

1. Näitlik rühma pealetung maastikul 2 õppejõud.

a) Ma konstrueerin lahingu rühma väljaõppinud meestest täiesti sõjaaegses koosseisus, ohvitseri juhatusel. Valin välja maastiku ja valmistan selle ette, valmistan ette ohvitseri rühma juhi ja panen ta siis tegutsema.

b) Sada kadetti on jaotatud gruppideks à 50, iga grupp oma töö juhataja juhatusel. Üks neist on vanem. Gruppid vaatavad pealt kuidas tegutseb rühm. Sealjuures juhatajad annavad seletusi. Tarbekorral selleks

rühma tegevus mõneks ajaks jäetakse seisma. Mõned momendid pealetungist lastakse õpilastel märkida skeemidele.

Tähtsamad rühma ülema korraldused (ka see on mul ette valmistatud) lastakse üles kirjutada.

Nii viisi töötatakse kuni pealetung läbi.

■ Tõuseb küsimus — kas võib üks õppejõud sel viisil näitlikult õpetada 50 õpilast. Olen kindel, et võib. Sest 50 inimest võivad sama hästi kui 15 näha ja kuulda, mis tehakse.

Olen veendunud, et ka kord selle töö juures on eeskujulik, sest nägemine — näitlikkus kisub kaasa kõiki.

2. Näitliku rühma pealetungi läbitöötamine auditooriumis . . . 1 õppejõud.

See seisab järgmises:

100 kadetti istuvad igauks omal kohal. Nende ees on suur skeem sellelt maastikult, kus pealetung sündis.

Skeemi peal õpilaste enesete kaasabil töötan läbi kõik, mis nähtud ja kuulnud maastikul. Kriipsutan alla pealetungi lahingfaasid, rühma juhi korraldused ja kuidas neid anda jne. Õpilaste enesete kaasabil — tähendab, et ma nüüd enam ei jutusta, vaid õpilased seletavad ise, mis näinud — selle põhjal teen kokkuvõtted. Tunni lõpul annan neile paljundatult:

a) pealetungi lahingu paljundatud skeemi, kus on peale märgitud paar kolm rühma asendit,

b) oma töö sisulise konsepti, rühma pealetungi kohta (Muidugi on see mul enne valmis kirjutatud). Ei ole kahtlust, et selle töö auditooriumis suudab teha ära 1 õppejõud 100 kadetti.

3. Rühma pealetungi läbitöötamine maastikul individuaalselt gruppideks à 15 kad. . . . 6-7 õppej.

4. Rühma pealetungi läbitöötamine maastikul rühmadena ja treening rühma juhtimises — 3 rühma 3 rivi ohv.

Punktides kolm ja neli tegutsevad minu abilised. Et töö siin annaks häid tagajärgi, minu kohus on neid ette valmistada ja pärast nende tööd kohapeal kontrollida. Sel-

le eest ma muidugi mingisugust eritasu ei saa.

Tarbekorral, kui seda on vaja, pärast punkti 3. — veel üks individuaalne kontrolltöö rühma pealetungi kohta 6-7 õppej.

Seega kokku 19—20 õppejõudu.

Vaadake, lugupeetud A. S., on saavutatud 2—3 kordne kokkuhoid. Ei ole mitte raske näidata, mille arvel see õieti on sündinud. Süvenege näitese — ja Teie tulete samale otsusele! Ja kas kadetid on valmistatud ette halvemini kui praegu? Ei, vaid võrratult paremini. Kuid, mis peaasi: töö on sündinud minimaalse jõukuluga õpilaste poolt, huvitavalt, kergelt ja hõlpsasti. Puuduvad paralleelismid töös, üksteisele vastu käivad väited ja otsused. Ühes sellega puudub „ettelugemine“ puht praktilistes küsimustes. See on praktiline õppetöö süsteem.

Saavutatud rahalise kokkuhoiu arvel ma:

— valmistan skeemid — suured ja väikesed, ja paljundan nad,

— annan välja rühma pealetungi kohta oma loengu, saades selle eest koguni oma väikese honoraari (muidugi pärast seda kui loeng on tunnustatud komisjonis kõlblikuks),

— muretsen auditooriumi teisi õppeabinõusid, mis hõlbustavad rühma pealetungi äraõppimist, nagu: igasugu valguspilte kohanisest, maskeerimisest pealetungil jne. ühes vastavate aparaatidega,

— muretsen igasugu abinõusid maastikul: vaenlase, suurtükiväe mõju, naabrite jne. äratähendamiseks.

Mis veel sellest rahast üle jääb (ja teda jääb veel kindlasti üle) — annan tagasi riigikassasse — Vabariigi kasuks.

Kas on vähematki mõistlikku põhjust oletada, et sarnane õppeviis taktikas „ei vasta meie olukorrale“, et see on mingisugune „shabloon“, või „kopeerimine“, mis „piirab õppejõudude tegevusvabadust“ jne.

Teie ütlete küll ühes kohas, et „siis jõuaksime välja allohvitseride programmini“. Vastan: siis alles meie hakkame kasvatama ja õpetama tõsisid ohvitserid. Niisuguseid, kes koolist väeossa tulles julgusega ja kindla eneseteadvusega lähevad neile usaldatud rühma juure ja asuvad tema kasvatamisele ja õpetamisele ja tarbekorral ka tema tegeliku juhtimise juure kohe esimesest päevast.

Kuidas on aga lugu nende ohvitseridega, kes on valmistatud ette Teie jalaväe taktika programmi alusel, mis avaldatud „Sõduris“ nr. 24-25 lk. 529 — seda on juba näidanud tegelik elu. Nad kõnelevad küll Fochidest, Joffre'idest,

Ludendorffidest jne., kuid väeossa tules ja rühma kasutamisele ja õpetamisele asudes nad peavad vähemalt ühe aasta eeskuju võtma neilt samult allohvitseridelt ja veldveebilt, kellest Teie siin kõnelete.

Tugevamad pääsevad üle, löövad nõnda ütelda läbi neist raskustest, nõrgemad jäävadki võõraks tegelikule tööle ja meie sõdurile, sest et neil puuduvad vaimlised orgaanid sõdurile lähenemiseks.

Kas Teie ei ole mitte uurinud statsitilisi andmeid väeosadest oma endiste õpilaste kohta? Või ehk ei usaldanud Teie ka seda materjali, teda süüdistades „mitte riikliste huvide“ silmaspidamises, nagu seda püüate teha minu artikliga. (8).

4. Mõnda tegelikust õppetööst.

Ainult mööda minnes olgu tähendatud, et siin Teie, lugupeetud A. S., esinete ju mitte enam klassitöö juhina, vaid hariliku lektorina. Kuidas need kaks ametit — õppetöö juht ja lektor on ühendatavad ühes isikus ja kas Teie isiklikult sel alal olete suutnud saavutada ja hoida alal nende mõlemate töiste tööde vahel kuldset tasakaalu — seda „Sõdur“ ei loe mitte kohaseks hakata uurima oma veergudel.

Kuid oma põhimõttelikku seisukohta, minnes mööda isikutest, „Sõdur“ on valmis küll teatama avalikult. See oleks järgmine:

Ainult geniaalsed inimesed võivad korraga pidada mitut ametit ja töötada edukalt mitmel alal.

Harilik surelik seda ei suuda, eriti niisugusel alal, nagu seda on õppeala juhtimine meie oludes, kus terve õppetöö algusest peale selle sõna otsekohehes mõttes tuleb ehitada üles kivi kivi järgi. Selle ülesehitastöö alal juhatajal on nii palju otsekoheheid, töiseid kohuseid, et

iga tund lektorina on tasumatu kahju otsekohestele kohustele.

Ja mida virgem ta on lektorina, s. o., mida enam ta annab tunde isiklikult, seda halvemaks teda tuleb pidada õppeala juhina. Või ta peab viimase kohused usaldama kellegi teise, võib olla oma lähema abilise hoole.

Võtan vaatlusele veel järgmisi Teie märkeid:

a) „Iga iseseisva töö eel lahendati näitlik ülesanne (20)“. Ja — nii seisis küll tunnikavas, seda tegite ka Teie isiklikult lektorina, kuid: kas seda tegid kõik Teile alluvad õppejõud, näiteks, Kõrgemas Sõjakoolis?

b) „Kuulajad on koormatud praktiliste töödega“ (6). Eriti nõrgematele õpilastele näib see

olevat täiesti õigustatud. Sest kui 6—7 tundi päevas peavad istuma klassis, kusjuures lügemised taktikas mitte ei anna otsekoheheid materjale praktilisteks töödeks — juba sellepärast mitte, et nende mõlemate vahel ajas ja ruumis puudub igasugu vähemgi ühendus. (Loetakse „side“, praktiline töö aga: „õhukaitse“), siis õpilane peab õhtul (siis kui ta on juba väsinud ja tüdinenud istumisest):

— ise hakkama küsimust uurima teoreetiliselt, lugedes ühte-teist,

— alles siis asuma ülesande juure,

— sealjuures meetodist, kuidas seda tuleb teha, temale keegi veel ei ole kõnelenud (või Teie arvate, et nii viisi Teile alluvates klassides ei toimetata).

Tõesti, tõesti — niisuguses olukorras tundub see töö õpilasele raskena ja tüütavana. Sest ta küsib õigusega endalt: milleks ma siis õieti istusin asjatult terve päeva ja alles nüüd õhtul pean asuma töisele tööle. Siin olen ma täpselt väljendanud Teie endiste ja praeguste õpilaste massilise psühholoogia ja meeoleolu.

Teadke, lugupeetud A. S., mitte töö absoluutses raskuses ei seisa siin asi, vaid tema produktiivsusetuses.

Kui Teie seda ei usu — pange toime ankeet. Väljapääs sellest: uus õppesüsteem, nagu sellest kirjutab Kindralstaabi ülem kus inimene terve päeva töötab ühesuguse pinevusega.

d) Lõpuks Teie isiklik küsimus minule: (Vabandan lugejate eest, et avalikult olen sunnitud õiendama isiklikke asju): „Kas ma olevat unustanud 700 klm ratsasõit piiril jne.“ (5, 7).

Vastan: ei, lugupeetud A. S., neid ma mitte ei ole unustanud — ja mitte ainult mina, vaid ka minu kaasvõitlejad mitte. Õpilaskond niisuguseid ilusaid, temale meeldivaid, kuid peaasi, kasulikke asju ei unusta üldse kunagi. Nende eest oleme Teile eriti, kui lektorile, väga ja väga tänulikud.

Kuid mis siis nüüd edasi?

Kas see eitab, võib lükkab kuidagi viisi ümber kõike seda, mis on kirjutatud „Sõduris“ meie õppeala, kui terviku puuduste kohta

Teile peaks ju olema ometi päevaselge, et kõik see ei ole ju muud, kui ilusad tilgakased selles suures, sünges õppetöö meres, mille eesotsas Teile seisate kas või ainult klassitöö juhina.

Lugupeetud J. Tõrvand oma artiklis (v. „Sõdur“ nr. 26-27 lhk. 548) ütlemata hästi ja kujukalt tähendab sel puhul:

„Siin näeme selle meetodi idusid, mille eest on võitlemas „Sõdur“.

Sellega meie vanem kaitseväge juht tahab kahtlemata ütelda: idudest ei ole veel mitte küllalt. Idud on alles algrakukesed, millest võib targata võimas elu, kui neid arendada ja kasvatada tugevaks, elujõuliseks puuks.

Selle elupuu meie õppealal oma töös „Sõduri“ veergudel on üles kasvatatud meie kaitseväge õppeala ideeline juht — Kindralstaabi ülem.

Paljude kuude jooksul seda küsimust kaaludes, on ta teda toitnud oma elukogemustega, niisutanud ja kastnud oma parimate soovide ja lootustega, et ta juurduks sügavale meie olukorra mullas ja hakkaks siin kasvama lopsakalt ja jõudsasti.

Mis jääb nüüd üle teha meil, noorematel tegelastel meie kaitseväge juhtide kasvatusel ja õppe alal?

Mitte sellest puust tähelepanematult mööda minna, nagu seda olete teinud Teie omas artiklis, vaid iga õppeaastaga teda tegelikult ikka suuremaks ja tugevaks kasvatada, teda kultiveerides, mullapinda tema ümber kohendades, teda rammutades ja kastes — oma parima tahtmise ja võimistega.

Kas meie ei hakkaks selle tööga peale juba käesoleva õppeaasta sügisel? „Sõdur“ teab, et juba paari nädala pärast Teie käsutusse jõuavad meie reservohvitserid.

Oma artiklit A. S. küsimuse puhul lõpetades, lõpukokkuvõttena loen oma kohuseks resümee ridade neid tegelikke tulemusi, milleni „Sõdur“ on jõudnud kuni käesoleva kuu päevani meie kaitseväge ohvitseride kasvatusel — ja väljaõppe ala käsitamisel.

Olgu need võetud kokku järgmises kahes punktis:

Punkt 1. Meie möödunud õppetöö suhtes on dokumentaalselt selgeks

tehtud (ametlikud kirjutused ja lugupeetud A. S. enda käesolev kirjutus), et meie õppetöös on sügavaid ja tõsisid puudusi senises õppeala organisatsiooni, meetodite ja õppetöö tegeliku läbiviimise alal. Need puudused on niivõrra elulise tähtsusega, et nende kõrvaldamisele peab asuma viibimata.

Kuna mineviku töösse puutuvad küsimused „Sõduri“ veergudel on selgitatud täiesti ümberlükkamatult ja dokumentaalselt, siis „Sõdur“ käesolevaga lõpetab igasugused vaieldused neis küsimustes, ehk olgu siis, et sel alal tõstetakse üles koguni uusi teeme, mis seni üldse ei ole käsitatud.

Punkt 2. Mis puutub tuleviku töösse meie kaitseväge ohvitseride ettevalmistuse alal, siis meie kaitseväge vanemate juhtide kaasabil, eriti aga tänu Kindralstaabi ülema nõusolekule avaldada meie ajakirja veergudel väljavõtteid oma ametlikkudest ettekannetest, „Sõduril“ on läinud korda avalikult selgitada neid põhialuseid, milledele tuleb rajada meie kaitseväge juhtide ettevalmistuse ala tulevikus.

Sellelt alalt „Sõdur“ ootab heal meelel ettepanekuid ja arutusi oma kõikidelt kirjasaatjatelt, eriti aga meie juhtide tegelikkudelt kasvatajatelt ja õpetajatelt.

Lugupeetud A. S., Teie töödele sel alal annab „Sõdur“ tulevikuski alati aukoha.

Sel viisil, olles täitnud ülestõstetud küsimuses oma esimese ülesande — praeguste (õieti mineviku) puuduste selgitamise — asub „Sõdur“ kõige optimistlikumate lootustega oma järgmise ülesande täitmisele:

Jõudu mööda aidata kaasa uute tõdede otsimisel ja elluviimisel meie üldises sõjapädagogilises ehitustöös, eriti aga meie juhtide kasvatamisel.

A. Traksmann,
Sõduri“ vastutav toimetaja.

• Märkeid major H. Vanaveski raamatu puhul „Gaasisõda meie oludes“.

Pean kohe algul allakriipsutama asjaolu, et kirjutada teemi peale „Gaasisõda meie oludes“ on küll väga soovitatav ja tänuväärne, kuid mitte kerge ülesanne. Lugesin seepärast tähendatud raamatu suure huviga, võiks öelda kahekordse huviga, sest tähendatud töö peaks väljendama ka meie sõja teoreetikute — Kõrgema Sõjakooli — vaateid selles küsimuses.

Raamat on jagatud nelja ossa. Esimene ja teine osa moodustavad sissejuhatused. Need sisaldavad lühikesel ülevaate mürkgaaside tarvitusele võtmise üle sõjaotstarbeks ning vaateid nende ainete tarvitamise kohta rahvusvahelise õiguse ning humaansuse seisukohalt.

Autor jõuab nendes küsimustes otsusele, et peame gaasikaitse küsimustes olema täielikult ettevalmistatud, see tähendab, peame olema varustatud tarvilikkude kaitsevahenditega ja peame oskama neid otstarbekohaselt kasutada. Sellele nõudele peab vastama esimeses järjekorras kaitseväge, kuid ka elanikkude kaitse ja korraldus ei tohi jääda unustusse. Riigikaitse küsimuses jõuab autor analoogilisele otsusele, mis maksev kõikide relvliikide kohta. „Kõige paremaks abinõuks gaaside vastu on vastata sellesamaga“. Järelikult oleme meie sunnitud gaase tarvitusele võtma, sest vastasel korral osutuksime vaenlasega võrreldes halvemas

seisukorras. Sõjariistade väärtus aga mõjub suuresti võitluse resultaatile peale“.

Huvi keskpunktiks on raamatu kolmas peatükk nihästi ulatuse kui ka pealkirja poolest: „Missuguse kuju omandab gaasisõda meie oludes“. Peatüki algul avaldab autor arvamist: edu sõjakunstis sünnib peaaugjalikult sõdade kestvusel, rahuajal on edenemine väga pikaldane. See oletus on teatud määral põhjendatud, kui vaadelda sõjakunsti ainult rivimehe seisukohalt. Autori oletusel jäävad rahvad, kes harva sõdivad, sõjakunstis maha rahvaist, kes sagedasti sõdivad. Tekib küsimus, on see tõesti nii? Ilmasõja lahitudpühkemisel oli vene rahvas see, kes viimastel aastakümnetel kõige rohkem sõdadest oli osa võtnud, kuid vene sõjaväe saavutused, tema arvulise ülekaalu peale vaatamata, et olnud kuigi hülgavad. Ilmasõja algul puudus Inglismaal ettevalmistatud ja korraldatud maavägi, kuid ilmasõja lõpul ei olnud Briti sõjavägi teiste rahvaste sõjavägedest mitte halvem. Kardan, et autori poolt ülesseatud üldoletused nõrgalt põhjendatud on. Tõsi küll, sõja kestvusel muutuvad väliselt võitlusviisid ja kaitseabinõud, kuid tegelikult on see ju ikka ainult üld- ja eriti sõjatehnika arenemise tagajärg möödunud rahuageadel. Rahuageadel väljatöötatud uute ja täiendatud relvade väline efekt on see, mida nähakse sõjaajal. Käsitähes tehnika kiire arenemisega muutuvad need efektid tulevikus palju üllatavamaiks kui see oli minevikus.

Viimaste kahe-kolme aastasaja sõjad möödusid kõik tulirelvade tähe all, kuid on võimata oletada, et tulirelvade arenemine oleks sõja päevil kiiremas tempos sündinud kui rahuajal. Just mürkgaaside alalt võiks selle oletuse tõenduseks tuua klassilise näite. Sakslased, kes ilmasõjas algust kuni lõpuni initsiatiivi mürkgaaside valmistamises ja tarvitamises oma käes hoidsid, ei suutnud nelja aasta jooksul ainustki uut mürkainet lahinguväljale saata. Kõik nende poolt tarvitatud mürkained olid varem tuntud ja umbes pooled nendest ei olnud mitte ainult tuntud, vaid neid valmistati rahu ajal suurel määral igapäevaseks tarvituseks. Kahtlen ka autori oletuse juures, et tulevikus suurem sõda tehnilise varustuse ja võitlusviiside suhtes sealt algab, kus lõppes ilmasõda. Mõnedel aladel nagu lennuga, mürkgaasid j. n. e. kindlasti mitte. Sõjatehnika ning järelikult ka sõjakunsti arenemine sünnib pidevalt rahu ajal samuti kui sõjaajal, kuid sõjaväe rivi juhatus ei tee sellest sagedasti rahuajal tarvilikke järeldusi ja sellest siis näilised üllatused. Et ratsavägi ilmasõjas oma tähtsuse kaotas, oli ainult tulirelvade ja teiste võitlusabinõude arenemise tagajärg. Vastunäitena võiks tuua kaitsemaski ülikire arenemise ilmasõja kolme viimase aasta jooksul. Näiliselt on see nii, kuid kui süveneme küsimusse, siis on see ainult saksa keemiatööstuse rahuaja edusammude tagajärg. Küsimus, mida siin alla kriipsutada tahan ja mis minu arvates küllalt reljeefelt ei ole esile toodud, on riigikaitse rippuvus tööstuse seisukorras. Minu arvates peaksid ka rivimehed, kelle ülesanne on sõjaväge ette valmistada, sellele küsimusele rohkem tähelepanu pühendada.

Väljamaa kirjanduses ilmuvad peale ilmasõda tehnika austajate poolt aegajalt kirjutused, millede püütakse näidata, et sõda on esimeses järjekorras tehnika. Sellele vaidlevad muidugi vastu rivimehed, kes püüavad tõendada, et sõda ei ole siiski mitte ainult tehnika, vaid veel midagi muud. Meil jääb mulje, et sõda kõik muu on, kuid mitte tehnika. Gaasimaski tarvitusele võtmine sündis ümberhindama väga palju põhifaktoreid rivitaktikas, nagu liikumiskiirus, sõduri vastupidavus jne. Ilmasõjas arvestati, et kaitsemaskides tegutsev sõjavägi kaotab 25% oma teovõimest. Nagu juba tähendasin, ei alga tulevane suurem sõda mürkainete tarvitamise ja selle kaitsevahendite alal kindlasti mitte sealt, kus lõppes ilmasõda juba väe ja samuti ka teiste väelike taktikalistes küsimustes. Kas ei ole

võimalik, et need parandused tegemata jäävad ja siis üllatused sõja lahitudpühkemisel tekivad. Riigikaitse küsimuses omavad tööstusriigid juba praegu ja loodetavasti veel enam tulevikus üleoleku, võrreldes põllumajandusliste riikidega nagu seda on Eesti.

Raamatu pealkirjaks on: „Gaasisõda meie oludes“ ja loomulikult huvitab igat lugejat küsimus, missugusele seisukohale on autor jõudnud mürkgaaside tarvitamise küsimuses. Autori isiklik seisukoht ei tarvitse ju olla veel mingisugune üldarvamine, kuid iga lugija ootab, et autoril selles küsimuses mingisugune põhjendatud seisukoht on — seda laseb eeldada raamatu pealkiri. Kuid kuidas sellest arusaada, kui teise peatüki lõpul (lhk. 16) jõuab autor otsusele: „Kõige paremaks abinõuks gaaside vastu on vastata sellesamaga, s. o. meie oleme sunnitud gaase tarvitusele võtma, vastasel korral oleme, vaenlasega võrreldes halvemas seisukorras ja see mõjub suuresti võitluse resultaatile peale“. Kolmandas peatükis läheb autor veelgi kaugemale ja lhk. 25 loeme „Alati ei ole võimalik ootamatust saavutada. Kuid ka vaenlast, kes maski kannab, on võimalik tabada sel momendil, et teda ümbritseme seevõrra tiheda gaasiga, mille vastu tema maskid kaitsta ei suuda, või mis õhu välja surub, nii et seda hingamiseks ei jätku, või jälle tarvitades sarnaseid uusi gaase, mille vastu tema maskis kaitseolluseid ei ole ja mis vabalt sellest läbi tungivad“ ning neljandas peatükis (lhk. 52) leiame järgmisi mõtteid: „Lahingugaasidega varustamine oleks meil sõja ajal kindlustatud ainult siis, kui omaid vabrikud neid valmistaksid. Väljaminek seisukorras, et meie metallitööstus mürkude ja relvade valmistamiseks korraldatud ei ole, võiksime oma mürkaineid kasutada ainult lennupommides ja maastiku mürkutamises, missugune meetod võiks leida laialdast tarvitamist. Iseäranis sõja ajal oleks meil väga kasulik luua oma positsiooni ees mürkutatud rajoonid. Kuid et meie relvade ja laskemoonaga varustamises teistest riikidest ararippuvad oleme, seepärast kaotab iseseisvus lahingugaaside alal oma tähtsuse. Nii kui nii vajame meie sõjapidamises suurriigi toetust, seepärast võiksime loobuda sõjagaaside vabriku asutamise mõttest“. Kuidas kokkuleppel neid mõtteid On ju päevasele, et ükski suurriik meie varustamist mürkainetega oma peale ei võta ja pealegi veel kui autori arvates peaksid neid tarvitama suuremal määral ja mitte üht ja sama gaasi, vaid valmistama vaenlasele ootamatusi uute tundmata gaaside näol. Need on ilusad soovid, mis vist küll ainult soovideks jäävad. Sarnastel soovidel ei ole mitte rohkem väärtust kui soovil, et meie kahurvägi võiks tulistada 500 km peale. Umbes sarnaselt on kokku seatud peatükk, kuid kuidas vastab see pealkirjale „missuguse kuju omandab gaasisõda meie oludes“? Sisu järgi otsustades on peaaegu kogu peatükk lühikene konspekt mürkgaaside oomaduste ja tarvitamisviiside üle. Sisu ei vasta kaugeltki pealkirjale. Pealkiri nõuab põhjalikku kaalumist, kas on mürkainete tarvitusele võtmine, väljaminek meie tööstuse ja tooresainete seisukorras üldse võimalik või tuleb meil leppida ainult kaitseküsimusega. Peale seisukoha võtmist põhiküsimustes, tulevad kaalumisele võtta meie maastiku, ilmastiku aga pealised frondi ning juurevõetede iseäraldused. Muidugi tuleb kaalult arvesse võtta meie naabrite saavutusi. Kahjuks on autor nendest küsimustest peaaegu puutumata mööda läinud.

Mürkainete tarvitamisviisidest kõneledes jõuab autor otsusele, et ootamata tulelööki andmine kujuneb meie oludes vist küll domineerivaks mürkainete tarvitamise viisiks. Keemilise laskemoona tarvitamisele neutraliseerimise otstarbeks, et vaenlast jõuliselt ja moraalselt väsitada, annab autor teise järgu tähtsuse. See vaade ja laskemoona tarvitamisviisid olid maksivad ilmasõjas ja eriti tihedal lääne rindel. Kas sarnane vaade ja talitusviis ka tuleviku sõjas maksma

jäävad on enam kui küsitav, eriti meie pikal ja õredal frondil. Ilmasõja ajaloost võib tuua hulk näiteid, kus sakslastel ei õnnestunud vaenlast ihaldatud punktidest välja tõrjuda vaatamata sellele, et määratud hulgal mürkaineid nende punktide peale välja lasti. Kardan, et tuleviku sõjas keemilise laskemoona teine tarvitamisviis suurema tähtsuse oamndab, nimelt vaenlase füüsiline ja moraalne väsitamine. Inglise andmete järgi jõudsid kõige vastupidavamad sõdurid viibida pidevalt gaasimaskides mitte üle 8 tunni; järelikult peab jooksukraavides olevaid väeosi öö-päeva jooksul kolm korda vahetama ning kõik puhkusele minevad väeosad peab vähemalt 10 klm seljataha viima. Püsisivade mürkainete tarvitamisel ei ole pikaajaline maakohtade rüvetamine võimatu ülesanne, pealegi kui need mürkained veel lõhnata ja värvita on. Lisaks sellele tuleb arvestada veel asjaoluga, et sõduri silmade ja hingamisorganite kaitsemisest küllalt ei ole, vaid tuleb kaitsta kui mitte kõik, siis vähemalt osa keha. Kuidas sarnane sõjategevus füüsiliselt ja hingeliselt mõjub, on iseenesest selge. Kas ei ole see küllalt avatlev võitlusviis, et vaenlase tahtejõudu murda,

pealegi kui on võimalik seda teostada ilma suurema ainelise kuluta.

Lõppsõnas jõuab autor otsusele, et praegusel momendil meie seisukord raskem ei ole kui teistel rahvastel ja et materjalset puudust peaksime asendama eeskujuliku väljaõppega, hea distsipliini ja kindla võidutahtega.

Rahua ajal ei ole meie seisukord muidugi mitte raskem kui teistel rahvastel, kuid sõja ajal võib see kergesti muutuda. Autori poolt materjalsete puuduste asendamiseks soovitatud abinõud: väljaõpe, distsipliin ja võidutahe on ju iga sõjaväe algmõisted, ilma nendeta ei ole sõjaväge olemas, vaid ainult inimeste kogu. Arvan, et need mõisted kui mitte Aleksander Suure, siis vähemalt Rooma legioonide ajalt iseenesest mõistetaavad on ja kas on põhjust neid veel kahekümendal aastasadajal allakriipsutada. Vaimustus ja võidutahe, mis sõdade ajaloo vägagi suurt osa etendavad, on siiski väga muutlikud ja üleminevad, eriti sarnasel korral kui vaenlane võitlusabinõude suhtes paremini on varustatud. Kas ei valmista sarnased asendamised meile rasketel silmapilkidel üllatusi ja pettumusi? J. M.

Vastuseks J. M-i märkustele.

H. Vanaveski.

Et minu raamatukene „Gaasisõda meie oludes“ J. M. poolt arvustuse alla on võetud, see on väga rõõmustav nähtus. Gaasisõja küsimus on meile küllalt tähtis, et selles püüda selgusele jõuda; mida rohkem selle küsimuse üle mõtteid vahetada, seda lähemale jõuame tõele.

Kuid J. M-i arvustus mind ei rahuldunud, sest et tema väiteid ei ole sugugi rohkem uskumapanevad kui minu omad.

Juba autori arusaamine meie Kõrgemast Sõjakoolist — „sõja teoreetikute“ — paistab veidi imeilikuna. Kuid see küsimus ei puutu praegu teemisse, seepärast ma selle juures ei peatu.

J. M. loeb nõrgalt põhjendatuks minu väite, et edu sõjakunstis sünnib sõjajal kiiremas tempos kui rahua ajal. Kuid kas on J. M-i vastupidine väide paremini põhjendatud. J. M-i „klassiline“ näide mürkgaaside alalt tõendab minu väidet sama hästi kui tema oma. Mürkgaasid olid tuntud aastakümned enne ilmasõda, kuid sõjalisteks otstarveteks neid ei kasutatud ning seepärast ei kuulnud nad üldse sõjakunsti valdkonda. Rahuaegsel mürkgaaside keemias arenemisel, nii kaua kui gaase ei mõeldud kasutada sõjariistana, oli vähe ühist sõjakunstiga. Edusammud mürkgaaside keemia alal ei tähendas veel edu sõjakunstis.

Selgituseks toon paar võrdlevat näidet.

Fotograafia, seni kui teda ei kasutatud sõjaväes, ei olnud mingit väärtust sõjakunstis. Sõjakunsti edu ei olnud fotograafia eduga mitte seotud. Samuti võrdub praegu grammofoni ja mitmesuguste musikariistade väärtuse sõjakunsti peaaegu nullile.

Praegusel ajal on pisielukad ja võitlus nende vastu küllalt hästi tuntud, kuid seni kui neid ei kasutata sõjalisteks otstarveteks, ei ole neil ka midagi ühist sõjakunstiga.

Kas J. M. tõesti arvab, et edu bakterioloogia või grammofonide alal tähendab ka edu sõjakunsti?

Ja gaaside suhtes oli seisukord enne ilmasõda umbes sarnane, kui on praegu pisielukate suhtes.

Sõjakunsti arenemine ei seis mitte ainult uute leiduste tegemises, vaid rohkem olemasolevate otstarbekohases kasutamises.

Käsikäes üldise tehnika edusammudega areneb ka sõjatehnika rahua ajal, kuid vaevalt omab see

arenemine rahua ajal sõja aegse intensiivsuse. Rahua ajal on üldine elu tempo pikaldasem ja pinevus tööstuses nõrgem kui sõja ajal. Ka tööst osavõtjate arv ei ole ühesugune. Uute leiduste kasutamiseks puudub rahua ajal võimalus laialtulisteks katseteks, eksperimentideks. Ilma katseteta aga võib sõjatehnika arenemine omandada vildaku ja mitte otstarbekohase suuna, mis tingiks mitte edu, vaid tagasiminekut sõjakunstis.

J. M. kirjutab minule juure oletuse, et „tulevikus suurem sõda tehnilise varustuse ja võitlusviiside suhtes seal algab, kus ilmasõda lõppes“.

Lehitsesin oma raamatu läbi, kuid sarnast oletust ei leidnud. Erapoolelt kriitikalts võiks nõuda rohkem täpsust.

Küll leidub minu raamatus oletusi, „sõja kohta lähemal aastail meie oludes“, ja neid oletusi pean ma ka praegugi õigeteks. Ei peaks ju kellegile saladuseks olema, et niihästi gaasikaitsetes kui ka gaaside tarvitamise suhtes ei ole meie ega ka meie naabrid veel jõudnud selle kõrguseni, millel olid Lääne-Euroopa riigid ilmasõja lõpul.

J. M-i kategooriline lause, et tulevane suurem sõda mürkainete tarvitamise ja selle kaitsevahendite alal kindlasti mitte seal peale ei alga, kus lõppes ilmasõda“, võib olla täiesti õige, kuid ta ei lükka ümber minu oletusi sõja kohta meie oludes. Kahjuks ei selgita J. M. oma mõtet lähemalt. Oleks väga huvitav ja meie riigikaitse vaatepunktist kasulik, kui J. M. selgemini teataks tulevase suure sõja iseloomu mürkgaaside tarvitamise suhtes, ja veel huvitavam ning palju kasulikum kui meie teada saaksime, milline saab olema gaasisõda meie oludes.

J. M. loeb minu raamatu puuduseks, et ma ei ole küllalt alla kriipsutanud riigikaitse ärarippuvust tööstuse seisukorrast ja pahandab, et rivimehed (kas mina või?) sellele küsimusele küllaldest tähelepanu ei pühenda.

Tööstuse tähtsuse pikemast arutamist loobusin sihilikult, sest et tööstuse seisukord ja arendamine on tähtis mitte ainult gaasisõja pidamiseks, vaid sõjapidamiseks üldse, ja et ma oma teemist palju kõrvale kalduda ei tahtnud. Ühte raamatusse ei ole soovitat palju küsimusi kuhjata.

Tähendatud küsimuse kohta, kui tema arutamine tõesti tarvilik, tuleks teine raamat kirjutada, mis oma autorit ootab. Oma vaatepunkti sellele küsimusele väljendasin paari lausega, et „sõja iseloom on olnud peamiselt tööstuse seisukorras“ ja et „tööstus on see, mis sõjapidamiseks tarviliku materjali muretseb“.

Küsimusel „kas sõda on tehnika või veel midagi muud“ on minu arvates vähe ühist teemiga „gaasisõda meie oludes“. Selle, teemist kõrvale kalduva küsimuse käsitlemine minu raamatus oleks igatahes väärsamm.

Edasi toob J. M. rea tsitaate minu raamatust (ja sedagi vigaselt kirjutades — lhk. 25 — sõna „kombel“ asemele mõtteliselt erineva sõna „momendil“) ning leiab, et mõtted nendes kooskõlastatud ei olla. Kui aga jälgida mõttekäiku minu raamatus, siis seda lahkelt ei leidu. Üks asi on gaaside tarvitamise põhimõtted ja hoopis teine asi meie võimed sellel alal. Ka siis, kui meie kindlasti teame, et meil puudub igasugune võimalus sõjagaaside muretsemiseks, kui me üldse ei katvate gaase tarvitada, ka siis on meil vaja tutvuneda gaasisõja põhimõtetega, ja nimelt selleks, et selgitada meie arvatava vastase võimalikke tegevusviise. Asjaolu, et meie majanduslikult ei suuda lahingugaase valmistada ja, nagu J. M. tõendab, ka teised riigid meie varustamist mürkainetega oma peale ei võta, ei eita gaasisõja põhimõtteid, ei ole ka nendega vastolus.

Arvan, et J. M-i „päevaselge“ oletus, et ükski suurriik meie varustamist mürkainetega oma peale ei võta, siiski väga päevaselge ei ole. Võimata on ette näha, missuguseid poliitilisi kombinatsioone toob enesega ühes tulevane sõda; võib olla, et mõne majanduslikult võimsa suurriigi huvides on meid varustada kõige moodsamate relvadega.

J. M. teeb leiduse, et minu raamatu III peatüki pealkiri ei vasta sisule.

III peatüki kirjutamisel püüdsin ma vastata pealkirjas ülesseatud küsimusele: missugustest faktoritest *oleb sõja iseloom*, kuhu ja kuidas need faktorid mõjuvad?

Vastust otsides jõudsin otsusele, et sõja (ka gaasisõja) iseloom on:

1. sõjariistadest (gaasidest) ja nende omadustest,
2. sõjariistade tarvitamisviisidest,
3. geograafilistest (gaasisõjas ka meteoroloogilistest) andmetest ja

4. meie võimalikkude vastaste tahtest ja tegevusviisidest.

Kõik loetletud küsimused on tähendatud peatükis ka puudutatud (v. sisukord), ja mulle näib, et minu raamatu III peatüki sisu siiski vastab pealkirjas ülesseatud küsimusele. J. M. aga ei ole seda lihtsat loogilist sidet tähele pannud.

Kui talitada J. M-i nõuande järele, siis läheks sisu pealkirjast rohkem lahku: Kui meie ka ideaalselt lahendaksime küsimuse, kas on mürkainete tarvitusele võtmine, väljaminek meie tööstuse ja tooresainete seisukorras, üldse võimalik, siiski selgitaks ta vähe III peatüki pealkirjas ülesseatud küsimust.

Teised J. M-i poolt soovitatud küsimused on tähendatud peatükis hästi või halvasti käsitatud, väljaarvatud juureveoteede iseäralduste kirjeldus, mis on tähtis mitte ainult gaasisõjaks, vaid ka teiste relvliikidele, ja mida ma ei lugenud otstarbekohaseks paigutada väikesse raamatusse gaasisõja üle.

J. M-i märkusi lugedes jääb mulje, et teda töö sugugi ei rahuida. Kahjuks on ta oma rahulolematuse avaldused valesti adresseerinud: olin ju mina juhuslik töötaja gaasisõja alal, mitmed minule tehtud etteheited oleks õigem adresseerida sõjakeemia asjandusele lähemal seisvatele asutustele ja isikutele, kelle otsekohene ülesanne on uurida J. M-i poolt mainitud küsimusi, mida mina võimalikuks ei leidnud oma raamatule külge pookida.

Selle asemele, et minu raamatule esitada nõudeid olla universaalne, entsüklopeediline, kas ei oleks parem J. M-il omal sulg kätte võtta ja kirjutada väärtuslik raamat nende juhatuste järele, mida ta mulle nii ohtvalt jagab.

Tähelepanu juhtimise eest tähtsusele, mis omab keemilise laskemoona tarvitamine neutraliseerimise otstarbeks, olen J. M-le tänulik; seda loen asjalikumaks märkuseks tema arvustuses.

Kuid J. M-i artikli peamine positiivne väärtus on virgutus, mida see kahtlemata annab meie sõjakeemia asjandusele lähemal seisvatele asutusele ja isikutele, neile näidates, et meie kirjanduses *gaasisõja* üle on veel palju puudusi, et on veel palju küsimusi, mis ootavad lahendamist. Loogiliselt on ju gaasisõda küsimuste selgitamist oodata kõigepealt isikutelt, kes sellel alal tegutsevad. Loodan, et J. M-i artikli mõjul meie kehv kirjandus gaasisõja alal rikastub nii mõnegi sisurikka teosega.

10-da jalaväe rügemendi 4. aastapäev.

1. VII. 1922 — 1. VII. 1926 a.

1. juulil s. a. pühitses 10. jalaväe rügement oma 4-dat aastapäeva. 10-nes jalaväe rügement vormeeriti 1. juulil 1922 a. 5-da jalaväe rügemendi koosseisu kuuluvast Kalevi pataljonist, Merejõudude juhataja alla kuuluvast Rannavalve osakonnast ja Tallinna vahipataljonist. Rannavalve osakonnast moodustati I-ne pataljon, Kalevi pataljonist II-ne pataljon ja Tallinna vahipataljonist III-as pataljon. 8-dal jaanuaril 1924 aastal sõjaministri käsul, vabadussõjajaegse skouts rügemendi mälestamiseks, vormeeriti I ja II-st pataljonidest Scouts pataljon, missugune jäi rügemendi koosseisu II-ks pataljoniks. Kalevi pataljon nimetati ümber I-ks pataljoniks.

Vaatamata sellele, et 10. jalaväe rügement vormeeriti kolmest täiesti eraldi väeosadest, on tema juhil korda läinud täielikku ühtmeelt rügemendis luua. 1. juulil s. a. rügemendi aastapäeva puhul korraldati kell 11 hommikul paraad Sõjaväe Ühendatud õpeasutuste allhvitseride õpepataljoni õpeplatsil. Paraadi võttis vastu sõjaminister kindralstaabi kindral-major Soots. Paraadile olid veel ilmunud

sõjaministri abi k. t. kindralstaabi kindral-major Tõrvand, Ranna-Õhukaitse ülema k. t. kolonel Seiman ühes Ranna-Õhukaitse staabi ülemaga. Sõjaminister kindralstaabi kindral-major Soots ja Ranna-Õhukaitse ülema k. t. kolonel Seiman esinesid paraadil päevakohaste kõnedega. Sõdurid, olles hästi distsiplineeritud, väljaõpetatud ja rietatud, jätsid paraadil väga meeldiva mulje. Kõigest jäi mulje, et rügemendis suure usinuse ja hoolega sõdurite väljaõppe alal on tööd tehtud.

1. juulil kell 16 korraldati Koplis Kalevi pataljoni juures sõduritele sportlase iseloomuga pidu, kus eriti huvi äratasid:

- a) Pataljonide vaheline teatejooks 4 × 200 mtr.
- b) Kompaniide vaheline kõievedu.
- c) Pataljonide vaheline takistusjooks.
- d) Üksiku mehe jooks munaga.
- e) Võimlemised kangil ja hobusel.

Pataljonide vahelisel teatejooksul tuli esimesele kohale Kalevi pataljon. Samuti tuli takistusjooksul esimesele kohale Kalevi pataljon. Suurt huvi tundsid

sõdurid kompaniide vahelisest kõievest. Lõpuks läksid siin kokku rügemendi kaks tugevamat päiklit sellel alal 1. ja 3. kompanii. Oli loota 3. kompanii võitu, kuid üllatavalt võitis 1. kompanii, kes ka rügemendi kõieveo meistri nime omas. Võimlemine kangil oli üheks ilusamaks numbriks kavas. Siin äratas imestust iseäranis 2. kompanii kapral Rechlich oma kergete liigutuste ja kaelamurdvate võtetega. Pidul astus veel üles sõdurite laulukoor, kes mitmed isamaalised laulud ette kandis. Suure menu osaliseks

said sõdurid rahvatantsu „tuljaku“ tantsijad. Lõpuks oli korneti soolo rügemendi orkestri saatel ja naljanäidend kahes vaatuses. Pidu jättis rahuldava mulje ja oli näha, et sõdurid suure huviga pidu eeskava jälgisid. Sarnaseid sportlase iseloomuga pidusid oleks soovivat sagedasti korraldada, sest see ärataks sõdurite hulgas suuremat huvi spordi vastu. Pidule oli äripäeva peale vaatamata kaunis palju pealtvaatajaid Koplast ja linnast tulnud.

—n—

Sport kaitseväes.

Spordivõistlused Jägala laagris asuvate suurtükivägede vahel.

1. juulil lõppesid Jägala laagris I ja II div. suurtükivägede vahelised spordivõistlused. Võistlused avas suurtükiväe inspektor kolonel Brede, toonitades kehakasvatuse tähtsust ja üksikumehe väljaastumist väeosa eest. Võistluste tagajärjed on üldiselt hääd, arvesse võttes viletsaid maapinna olusid; mõnel alal on saavutused paremad Eesti kaitseväe rekordidest. Paremad mehed väljal olid noors. Verder — I div. suurttv. ja kapral Michelson — II div. suurtükiväest. Eriliselt kaasakiskuvalt terve laagri perele mõjus kõievedu, kus õhutushüüded mitme kilomeetri peale kostsid.

Tehnilised tagajärjed on järgmised:

100 m tr jooks: 1) rm. Redlich — II div. — 13,0 (12,9) sek.; 2) kprl. Vengerfeldt — II div. — 13,2; 3) ltn. Tschernitsky — I div. — 13,2.

1500 m tr jooks: 1) kprl. Anisimov — II div. — 4,56,2; 2) kprl. Strundt — I div. — 5,00,6; 3) kpr. Veltman — I div. — 5,11,0.

5000 m tr jooks: 1) kprl. Strundt — I div. — 18,00,5; 2) nao. Vernik — II div. — 18,23,2; 3) kprl. Boidak — I div. — 18,29,2.

Kuulitõuge: 1) noor Verder — I div. — 10,33; 2) nao. Koppel — I div. — 10,28; 3) veltv. Illak — II div. — 9,74.

Kettaheide: 1) noor Verder — 33,79; 2) veltv. Illak — 30,80; 3) kprl. Boidak — 30,55.

Odaheide: 1) noor Verder — 52,57 (kv. rekordist parem); 2) noor Kuusberg — I div. — 49,11; 3) noor Schüts — II div. — 48,28.

Granaadiviske: 1) noor Verder — 87,38 (kv. rekordist parem); 2) kprl. Boidak — I div. — 84,20; 3) noor Schüts — 78,05.

Kaugushüpe hoota: 1) rm. Sölg — II div. — 2,90 (kv. rekordist parem); 2) kprl. Vengerfeldt — 2,82; 3) n.-leitn. Randmer — I div. — 2,78.

Kaugushüpe hooga: 1) veltv. Illak — 5,78; 2) kapr. Michelson — II div. — 5,71; 3) noor Verder — 5,49.

Kolmikhüpe hooga: 1) kprl. Michelson — II div. — 12,64; 2) noor Verder — 11,94; 3) veltv. Illak — 11,49.

Kõrgushüpe hooga: 1) kprl. Michelson — 1,55; 2) veltv. Illak — 1,50; 3) rm. Redlich — II div. — 1,45.

Teivashüpe: 1) kprl. Michelson — 3,01; 2) veltv. Illak — 2,55; 3) kprl. Edur — II div. — 2,50.

100 m tr ujumine: 1) s. nao Mikk — I div. — 1,20; 2) s. nao. Pill — II div. — 1,31,6; 3) rm. Graef — II div. — 1,32,2.

1500 m tr ujumine: 1) rm. Schagot — I div. — 41,51,5; 2) kprl. Boidak — 45,9.

800+400+200+200 m tr teatejooksus võitis II div. suurttv. meeskond — kprl. Michelson,

kprl. Vengerfeldt, kprl. Pöder, rm. Redlich — ajaga 4 m. 27,1 sek.

Kõieveos võitis II div. suurttv. meeskond tagajärjega 2:0.

Jalgpallis võitis I div. meesk. 8:0.

Kokkuvõttes omandasid punkte (jalgpall väljaarvatud) I diviisi suurtükiv. — 43, II div. suurtükiv. — 50.

Ei või vaikides mööda minna kohtunikkude saamatusest ja erapoolikusest, mis provintsis kaitseväes veel küllalt soovida jätab. Nii alati ühel võistluspäeval kell 15 ja kella 23-ni suudeti ainult 4—5 ala läbi võtta. Kui määrusi küllalt ei tunta, on mõtteta neid juure mõelda. Kuid hea kui tahtmistki jätkub ja sarnaseid võistlusi tuleb ainult tervitada.

H. M.—n.

Sport soomusrongidel.

27. juunil s. a. korraldas soomusrong nr. 2. Valga linnas pargis kergejõustiku võistlused, kus järgmised tehnilised tagajärjed saavutati:

100 meetri jooks

1. v. alloh. Laos — 12,1 sk., 2) n. leitn. Leies 12,2 sk., 3) kapr. Hiob 12,2 sk.

1500 meetri jooks:

1) rms. Jurevits 4 m. 52,1 sk. (uus rongi rekord) 2) noor. Hindriks 4 m. 59,6 sk., 3) kapr. Kuning 5 m. 6,5 sk.

5000 meetri jooks:

1. noor. Saar 19 m. 13,1 sek., 2) kapr. Rätsep 19 m. 43,2 sek., 3) rms. Eedel 20 m. 10,3 sk.

Sõjaväe takistusjooks:

1) kapr. Looman 9 m. 56,0 sk. 2) noor. Märtsion 10 m. 18,4 sk. 3) noor. Hindriks 10 m. 25,0 sk.

Kaugushüpe hooga:

1) n. leitn. Uuetoa 5,98 mtr., 2) kapr. Hiob 5,94 mtr., 3) v. alloh. Laos 5,91 mtr.

Kõrgushüpe hooga:

1) n. leitn. Uuetoa 1,57 mtr., 2) v. alloh. Laos 1,52 mtr., 3) kapr. Hiob 1,42 mtr.

Kolmikhüpe hooga:

1) n. leitn. Uuetoa 12,39 mtr., 2) v. alloh. Laos 11,77 mtr., 3) n. leitn. Johanson 11,58 mtr.

Teivashüpe:

1) n. leitn. Johanson 2,65 mtr., 2) n. alloh. Bendt 2,55 mtr., 3) kapr. Hiob 2,55 mtr.

Kuulitõuge:

1) v. alloh. Laos 10,81 mtr., 2) noor. Kintsiko 10,36 mtr., 3) kapr. Hiob 10,11 mtr.

Kettaheide:

1) v. alloh. Laos 33,57 mtr., 2) kapr. Hiob 32,49 mtr., 3) kapr. Looman 28,26 mtr.

Odaheide:

- 1) v. alloh. Laos 42,55 mtr., 2) kapr. Hiob 39,98 mtr
- 3) noor. Kintsiko 38,13 mtr.

Raskusheide:

- 1) v. alloh. Laos 12,81 mtr., 2) kapr. Hiob 12,54 mt.,
- 3) noor. Kintsiko 11,18 mtr.

Poksi võistlus:

- 1) noor Tarikas, 2) noor Saar, 3) noor Tennosaar.
- Kohtadele tulid üksused järgmiselt:
I-sele kohale Patarei 58 punktiga, II-sele kohale Tehnika k-do 55 punktiga, III-le kohale Staabi k-do 50 punktiga, IV-le kohale Kuulip. komp. 49 punktiga, V-dale kohale Dessant komp. 48 punktiga.

N. M. K. Ü. Suvkool.

Kehalise kasvatuse alal.

14. juunil s. a. korraldas Tartus Balti Noortemeeste Kristlik Ühing kahepäevane kursused Balti riikide kehalise kasvatuse instruktoritele teadmiste täiendamiseks. Peale koolide ja eraseltside võtsid sellest osa ka 6 kaitseväge esitajat: I-st diviisist leitnant Puusepp, II-st div. leitnant Raamat ja n. leitn. Piibe, III-da div. n.-leitn. Elendt ja S. Ü. O. n.-leitn. Langel ja hr. Sulg. Kooli õpejõud olid ameeriklased-eriteadlased, seepärast olid ka loengud inglise keeles, mis tõlgiti eesti keelde. Koolis käsitati aineid nagu võimlemise pädagoogika, väljamaa võimlemise süsteemid, kergejõustiku teooria ja praktika, ühingute organisatsioonid, võistluste korraldamine, korv-, võrkpallimängud ja veel teisi aineid. Ehk küll kursuse kestvus liig lühikene oli, võis siin sellegipärast palju õppida, sest need teadmised, mis siin edasi anti, olid kogutud Ameerikast ja mitmest teisest riigist, kes sel alal palju tööd ära teinud ja kaugel meist ees. Kehaline kasvatus on veel alles arenemise ja võimlemise süsteemide loomise ajajärgus. Praegu iga

riik on ametis oma süsteemide loomisega. Vanad süsteemid (Saksa, Rootsi) on kas poolikud, ei arenda igakülgset, ehk on nendes üleliigset, isegi kahjulikku materjali. Professor Schroeder, kes Ameerikas ja mujal ülikoolide juures õpejõuks on olnud, valgustas igakülgset kehalist kasvatust Ameerikas ning teistes suurriikides, tutvustas nende süsteemide ja nende kujunemisega seletades detailides üksikute süsteemide puudusi ja häid külgi, ning kokku võttes, millele peaks olema rajatud tervishoidline ja jõuduandev võimlemine. Et kursandid suuremalt osalt ühiselumajas elasid ja kogu päev alaline läbikäimine, siis ei saa märkimata jätta ka seda seltsimehelikku vahet, mis valitses sportlaste keskel. Nii võiks ütelda, et sport on ka üks parematest abinõudest kaitseväge seltsimeheliku abistustunde arendamiseks.

Kursuse lõpul korraldati kergesporti võistlused, kus I kohale tuli kaitseväge 35, II — Tartu 24, III — Tallinn 13, IV — Riia 23 ja V — Ameerika 4 punktiga.

Sõjaväelised teated.

Määrused kaitseväge juhtide maksimaalse vanaduse kohta Lätis.

Nagu „Latvijas Kareivis“ kirjutab, Läti sõjaministeerium on välja töötanud määrused kaitseväge juhtide maksimaalse vanaduse kohta. Uues seaduses on järgmised vanadusmäärad ette nähtud, mille kättejätmisel kaitseväge juhtivad isikud, arvestamata nende isiklike sooviga, teenistusest üldises korras vabastatakse:

diviisi ülem	62 a. vanaduses
diviisiülema abi	60 „ „
I järgu sõjaringkonna ülem	62 „ „
II „ „ „	60 „ „
jala- ja suurtükiväge rügemendi ülem	58 „ „
ratsaväge rügemendi ülem	56 „ „
diviisi staabi ülem	56 „ „
kõik teised rivi kolonellid ja kol.-leitnandid	56 „ „
kuni kapteni auastmeni	55 „ „

Administratiiv kohtadel teenivate kohta pannakse samad määrad maksma, kuid nende kohta on peavalitsuse ülematel lubatud sõjaministrilt 2—5 aastat pikendust paluda, kui nad täitsa terved, hästi atesteeritud ja oma teenistuskohuseid eeskujulikult täita suudavad.

Sanitaar koosseisu kuuluvad isikud vabastatakse: sanitaar peavalitsuse ja selle osakondade ülemad 62 a. vanaduses

sõjaväge haigemaja juhataja	62 „ „
rügemendi ja üksikute väeosade vanemarstid ja veterinaararstid	60 „ „
nooremad arstid, nooremad veterinaararstid ja farmatsiidid	58 „ „

Kaks kuud enne tähendatud vanaduse kättejätmist on sõjaametkonnas teenivad isikud kohustatud teenistusest vabastamise kohta teadaande esitama. Kui teadaannet esitatud ei ole, viiakse vabastamine täide otsekohe ülema korraldusel.

T—t.

Lisatasu sõjaväe lenduritele Lätis.

Läti valitsus võttis hiljuti vastu uue määruse lisatasu maksmise asjus sõjaväe lenduritele.

Sõjaväe lenduritele, lendurvaatlejatele ja vaatlejatele on lisatasu määratud 14 latti ja lenduritele ning mere aviatsiooni lenduritele — 10 latti iga lennatud tunni eest, mida nad teenistuse kohuste täitmisel, lennuõppureid õpetades, õhus mööda saadavad. Makstud lennutundide arv aastas ei tohi tõusta üle 80. Selle normi hulka ei kuulu lennukooli juhataja, osakondade juhatajate ja instruktorite õppelennud, kus makstud tundide arv ei tohi tõusta üle 120 aastas. Eriistel juhtumistel (komandeerimistel jne.) võib lisatasu anda üle 80-tunnilise normi tehnilise diviisi komandandi nõusolekul. Tasu makstakse kord kuus möödunud kuu eest.

Uus määrus astus jõusse k. a. 1. juunil, kuid teostatakse eelarves selle jaoks määratud summade piires. A. Tr.

Hispaania laevastiku suurendamine.

Madridis ilmuv „Riigi Teataja“ avaldab kuningas Alfonso poolt Pariisi allakirjutatud määruse, mis Hispaania sõjalaevastiku suurendamiseks 877 miljonit pesetat krediiti määrab. Ehitusele tulevad 3 ristlejat 10 tuh. tonni suuruses, 3 torpedohävitatjat, 12 allveelaeva ning merikindlused. E. Ms.

Kroonika.

— Kullamaa alevis Läänemaal avati mälestussammas Vabadussõjas langenuile. Mälestussammas on ligi 1½ sülda kõrge obelisk valgetest Saaremaa kividest. Avamisest võttis osa ka sõjaminister kindral J. Soots.

— Sõjaminister nimetas Vabadussõja ajaloo komitee töökomisjoni alalisteks liikmeteks kindralstaabi VI osakonna ülema k. t. kolonel-leitnant August Traksmanni ja kindralstaabi käskudetaätjad ohvitserid kindralstaabi major Mihkel Kattai ja major Richard Masingi.

— Allohvitseride kool pühitses 16. juulil Pääsküla laagris oma 7 aastapäeva. Ühtlasi peeti ka omavahe- lisi traditsioonilisi spordivõistlusi.

— Tartus peeti rida kongresse: 18—21. juulil põhjamaade 12. karskuskongress ja 7. nais valgelinid karskuskongress, 21—29. juulini üleilmne karskusekongress, milledest sadanded saadikud paljudest maadest osa võtsid.

— Vabariigi Valitsuse otsusel ühendatakse laia- ja kitsarööplise raudteede valitsused.

— 15. juulil suri südamerabandusse kaitseväge varustusvalitsuse toitusjaoskonna ülem major Kurrikov.

— Linnadevõistlustel Tallinn-Helsingi võitis Helsingi Tallinat kergejõustikus 95 punktiga 58 vastu.

O. K.

Male.

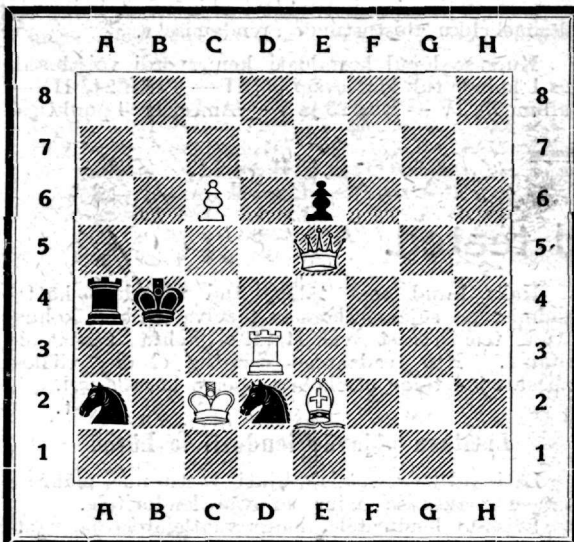
Toimetaja A. Burmeister.

Ülesanne nr. 11 (49).

Kokku seadnud V. Geary (Londonis).

V auhind „British Chess Magazine“ turniiril.

Mustad.

Valged.

Valged: Kc2, Le5, Vd3, Oe2, Ec6.

Mustad: Kb4, Va4, Ra2 ja d2, Ee6.

Valged algavad ja annavad matt kahe sammuga.

Õiendus:

„Sõdur“ Nr. 28 lehek 597 pilt 2 allkirjaks peab olema: Põide maalinn Saaremaal. Üks suurimaid Eesti vall-linnu. Põhiplaan nagu Valjala linnalgi — v. pilt 8^c.

Partii nr. 6.

Viini avang.

Mängitud Liverpoolis simultaanseansis, ühes 21 teise partiiga

Valged.
J Mieses

1. e2—e4,
2. Rb1—c3,
3. Of1—c4,
- Kui 4. Rc3: e4, siis d7—d5.
4. Ld1—h5,
5. Oc4—b3,
6. d2—d3,
7. Rg1—f3,
8. Rf3—g5,
9. h2—h4,
10. Rc3—d5!

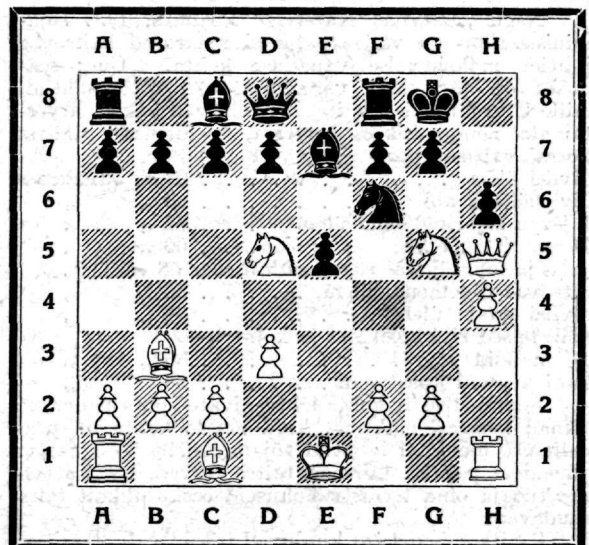
Mustad.
N. N.

- e7—e5,
- Rg6—f6,
- Rf6:e4,
- Re4—d6,
- Of8—e7,
- O—O,
- Rb8—c6,
- h7—h6,
- Rd6—e8,
- Re8—f6.

(V. diagr.!)

Seis peale valgete 10 sammu:

Mustad.

Valged.

11. Lh5—g6. Mustad andsid alla.
- Kui 11, f7:g6, siis 12. Rd5:e7+, Kg8—h8, 13. Re7:g6 annab matt.

Vastutav toimetaja A. Traksmann.
Väljaandja: Sõdur, Tallinn, Uus tän. nr. 10.